Meeting Book: Sauherad kontrollutvalg (26.02.2019)

Sauherad kontrollutvalg

Date: 2019-02-26T09:00:00

Location: Sauherad kommunehus, kommunestyresalen

Note:

Forfall meldes til utvalgssekretær Ingebjørg Liland på e-post: ingebjorg.liland@temark.no, eller tlf.: 47034560, snarest mulig.

Det kalles inn vara for Hanna Storm.

Innkalles:
Sak 1/19 Kommunalsjef oppvekst Beate Darrud
Sak 2/19 Personvernombud Anne Guri Barsgård
Sak 4/19 Kommunalsjef helse, omsorg og velferd Cecilie Stangeby

Saksliste

Møteinnkalling

1/19 Godkjenning av innkalling 26.2.2019 3

Møteprotokoll

1/19 Godkjenning av protokoll fra møte 26.11.2018 4

Saker til behandling

1/19 Oppfølging av forvaltningsrevisjonsrapport - Forebyggende arbeid for barn og unge - Sauherad kommune 16

2/19 Sauherad kommunes implementering av GDPR 47

3/19 Status - arbeidet etter selskapskontrollen av IRMAT AS 49

4/19 Kommunal registrering av psykisk utviklingshemmede og grunnlag for kompensasjon fra staten - Sauherad kommune 58

5/19 Årsmelding 2018 for kontrollutvalget - Sauherad Kommune 63

6/19 Forvaltningsrevisors egenvurdering av uavhengighet 2019 - Sauherad kommune 75

7/19 Orientering fra revisor 06.02.2019 78

8/19 Referatsaker 26.2.2019 79

9/19 Eventuelt i møte 26.2.2019 112

Temark

Agder og Telemark kontrollutvalgssekretariat IKS

Arkivsak-dok. 19/00070-1
Saksbehandler Ingebjørg Liland

Saksgang	Møtedato
Sauherad kontrollutvalg	26.02.2019

Godkjenning av innkalling 26.2.2019

Forslag fra sekretariatet:
Møteinnkallingen til møtet 26.2.2019 godkjennes.

Saksopplysninger:
Møteinnkallingen til møtet 26.2.2019 legges med dette frem for godkjenning.

Vedlegg:
- Møteinnkalling 26.2.2019

Temark

Agder og Telemark kontrollutvalgssekretariat IKS

Arkivsak-dok. 19/00070-2
Saksbehandler Ingebjørg Liland

Saksgang	Møtedato
Sauherad kontrollutvalg	26.02.2019

Godkjenning av protokoll fra møte 26.11.2018

Forslag fra sekretariatet:
Møteprotokoll fra møte 26.11.2018 godkjennes.

Saksopplysninger:
Møteprotokoll fra møte 26.11.2018 legges med dette frem for godkjenning.

Vedlegg:
- Møteprotokoll fra møte 26.09.2018

Temark

Agder og Telemark kontrollutvalgssekretariat IKS

Møteprotokoll

Sauherad kontrollutvalg

Dato:	26.11.2018 kl. 9:00 – 11:00
Sted:	Norsjø
Arkivsak:	18/00170
Til stede:	Helge Aarnes Gunhild Kleven Ripegutu Hanna Storm Jarl Olav Rugtveit
Møtende varamedlemmer:	
Forfall: Ikke møtt:	Roar Darrud
Andre:	Kommunalsjef stab og støtte Mona Slaaen Kommunalsjef Helse, omsorg og velferd Cecilie Stangeby Oppdragsrevisor Birgitte L. Bøen Sekretær Ingebjørg Liland
Protokollfører:	Ingebjørg Liland

Sakskart			Side
		Møteinnkalling	
6/18	18/00170-41	Godkjenning av innkalling 26.11.2018	3
		Møteprotokoll	
6/18	18/00170-42	Godkjenning av protokoll fra møte 26.09.2018	4
		Saker til behandling	

26/18	18/12039-1	Orientering om rådmann sitt budsjettforslag for 2019 og økonomiplan	5
27/18	18/12785-1	Orientering - saksomkostninger i forbindelse med kommunens tap i Høyesterett	6
28/18	18/00187-5	Orientering fra revisor 26.11.2018	7
29/18	18/12037-1	Møte og arbeidsplan 2019 - Sauherad kontrollutvalg	8
30/18	18/00173-15	Referatsaker 26.11.2018	9
31/18	18/00180-10	Eventuelt i møte 26.11.2018	10

Akkerhaugen, 26.11.2018

Helge Aarnes
Kontrollutvalgsleder

Ingebjørg Liland
Sekretær

Møteinnkalling

6/18 Godkjenning av innkalling 26.11.2018

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Sauherad kontrollutvalg	26.11.2018	6/18

Forslag fra sekretariatet:

Møteinnkallingen til møtet 26.11.2018 godkjennes.

Møtebehandling

Votering
Enstemmig.

Vedtak
Møteinnkallingen til møtet 26.11.2018 godkjennes.

[Lagre] [Lagre endelig vedtak]

Møteprotokoll

6/18 Godkjenning av protokoll fra møte 26.09.2018

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Sauherad kontrollutvalg	26.11.2018	6/18

Forslag fra sekretariatet:

Møteprotokoll fra møte 26.09.2018 godkjennes.

Møtebehandling

Votering
Enstemmig.

Vedtak
Møteprotokoll fra møte 26.09.2018 godkjennes.

[Lagre] [Lagre endelig vedtak]

Saker til behandling

26/18 Orientering om rådmann sitt budsjettforslag for 2019 og økonomiplan

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Sauherad kontrollutvalg	26.11.2018	26/18

Forslag fra sekretariatet:

Saken tas til orientering.

Møtebehandling
Mona Slaaen ga utvalget en orientering om kommunens budsjett for 2019, og svarte på spørsmål fra utvalget.

Votering
Enstemmig.

Vedtak
Saken tas til orientering.

[Lagre] [Lagre endelig vedtak]

27/18 Orientering - saksomkostninger i forbindelse med kommunens tap i Høyesterett

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Sauherad kontrollutvalg	26.11.2018	27/18

Forslag fra sekretariatet:

Saken tas til orientering.

Møtebehandling
Cecilie Stangeby besvarte spørsmål stilt fra kontrollutvalget.

Votering
Enstemmig.

Vedtak
Saken tas til orientering.

[Lagre] [Lagre endelig vedtak]

28/18 Orientering fra revisor 26.11.2018

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Sauherad kontrollutvalg	26.11.2018	28/18

Forslag fra sekretariatet:

Saken tas til orientering.

Møtebehandling
Oppdragsrevisor Birgitte Lindner Bøen orienterte utvalget om den løpende revisjonen i kommunen.

Votering
Enstemmig.

Vedtak
Saken tas til orientering.

[Lagre] [Lagre endelig vedtak]

29/18 Møte og arbeidsplan 2019 - Sauherad kontrollutvalg

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Sauherad kontrollutvalg	26.11.2018	29/18

Forslag fra sekretariatet:

Møte- og arbeidsplan for kontrollutvalget 2019 godkjennes.

Planen og møtedatoene er veiledende. Kontrollutvalget står fritt til å ta opp de saker og holde de møter utvalget ønsker.

Møtedatoer 2019, Onsdager klokka 09:00: 6.2.2019 – 24.4.2019 – 12.6.2019 – 11.9.2019 – 20.11.2019

Møtebehandling
Møte- og arbeidsplan for 2019 ble lagt frem for kontrollutvalget.

Votering
Enstemmig.

Vedtak
Møte- og arbeidsplan for kontrollutvalget 2019 godkjennes.

Planen og møtedatoene er veiledende. Kontrollutvalget står fritt til å ta opp de saker og holde de møter utvalget ønsker.

Møtedatoer 2019, Onsdager klokka 09:00: 6.2.2019 – 24.4.2019 – 12.6.2019 – 11.9.2019 – 20.11.2019

[Lagre] [Lagre endelig vedtak]

30/18 Referatsaker 26.11.2018

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Sauherad kontrollutvalg	26.11.2018	30/18

Forslag fra sekretariatet:

Referatsakene tas til orientering

Møtebehandling

1. Referatsaker
    - NKRFs kontrollutvalgskonferanse 30-31. januar på Gardermoen. Påmeldingsfrist 18. desember.
    - Tilstandsrapport for grunnskolen 2018
    - Forvaltningsrevisjon av Informasjonssikkerhet – Behandling i Bø kontrollutvalg.

2. Saker behandla i kommunestyret
    - Forvaltningsrevisjonsrapport – IRMAT

3. Innkommen post
    - Brev fra Bø Miljøstasjon

4. Neste møte 06.02.2019, kl. 09:00
    - Årsmelding 2018 for Sauherad kontrollutvalg
    - Oppfølging av forvaltningsrevisjonsrapport del I og II – Midt-Telemark Barnevernstjeneste
    - Vurdering av forvaltningsrevisors uavhengighet
    - Orientering fra revisor
    - Referatsaker/eventuelt

Votering

Enstemmig.

Vedtak

Referatsakene tas til orientering.

[Lagre] [Lagre endelig vedtak]

31/18 Eventuelt i møte 26.11.2018

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Sauherad kontrollutvalg	26.11.2018	31/18

Møtebehandling

Wenche Akkerhaugen har stilt spørsmål ved saksbehandlingen i forbindelse med innkalling til møte i formannskapet 16/11-18. I innkallingen som ble sendt ut 15/11-18 sto det at hun hadde meldt forfall og at det var innkalt varamedlem, da hun ble ansett som inhabil.
Hun hadde ikke meldt noe forfall og rettet henvendelse til kommunen med spørsmål om hun kunne møte, i det hun viste til politikerreglementets § 9. Hun fikk ikke svar og møtte heller ikke.

Kontrollutvalget fikk følgende spørsmål fra Akkerhaugen:
Jeg viser til innkallingen til formannskapsmøte fredag 16/11 hvor det sto at jeg hadde meldt forfall. Jeg svarte da følgende i epost til Svein samme dag (15/11):
Jeg har ikke meldt forfall til formannskapsmøtet Jeg har sett på Inhabilitet for folkevalgte organer i Sauherad kommune paragraf 9 der det står følgende: Folkevalgte er ikke inhabile v/ valg til offentlige tillitsverv. Betyr det at jeg kan delta i møtet?
Vennlig hilsen
Wenche

Jeg fikk ikke noe svar. Hva mener Kontrollutvalget? Er fullmakten som ble vedtatt i møtet ugyldig? Jeg ser fram til en vurdering fra Kontrollutvalget.

Leder satte frem følgende forslag til vedtak:
Kontrollutvalget vil bemerke til dette:
Etter Forvaltningslovens paragraf 8,2. ledd, jfr. Kommunel. § 30 skal avgjørelse om et medlems inhabilitet avgjøres i møte og Akkerhaugen skulle vært innkalt på vanlig måte.
Siden møte var innkalt for å godkjenne en anmodning om ekstraordinær generalforsamling i IRMAT AS, som Ordføreren hadde sendt ut uten først å få fullmakt, var det svært uheldig at møtet ble innkalt på feilaktig måte. Innkallingsfristen virker også unødvendig kort.
Kontrollutvalget antar at det ikke er opp til kontrollutvalget å foreta noen lovlighetskontroll av formannskapets vedtak, men viser til at slik kontroll kan foretas av Fylkesmannen, dersom minst 3 medlemmer av kommunestyret ber om dette.

Votering

Enstemmig.

Vedtak

Kontrollutvalget vil bemerke til dette:
Etter Forvaltningslovens paragraf 8,2. ledd, jfr. Kommunel. § 30 skal avgjørelse om et medlems inhabilitet avgjøres i møte og Akkerhaugen skulle vært innkalt på vanlig måte.
Siden møte var innkalt for å godkjenne en anmodning om ekstraordinær generalforsamling i IRMAT AS, som Ordføreren hadde sendt ut uten først å få fullmakt, var det svært uheldig at møtet ble innkalt på feilaktig måte. Innkallingsfristen virker også unødvendig kort.
Kontrollutvalget antar at det ikke er opp til kontrollutvalget å foreta noen lovlighetskontroll av formannskapets vedtak, men viser til at slik kontroll kan foretas av Fylkesmannen, dersom minst 3 medlemmer av kommunestyret ber om dette.

[Lagre] [Lagre endelig vedtak]

Temark

Agder og Telemark kontrollutvalgssekretariat IKS

Arkivsak-dok. 17/03425-41
Saksbehandler Ingebjørg Liland

Saksgang	Møtedato
Sauherad kontrollutvalg	06.02.2019

Oppfølging av forvaltningsrevisjonsrapport - Forebyggende arbeid for barn og unge - Sauherad kommune

Forslag fra sekretariatet:

Kontrollutvalget tar første rapportering etter forvaltningsrevisjonsrapport del 2 – Midt-Telemark barnevernssamarbeid – Forebyggende arbeid for barn og unge, til orientering.

Senest i august 2019 bes rådmannen gi kontrollutvalget en skriftlig tilbakemelding om hvordan vedtaket og rapportens anbefalinger er fulgt opp og hvilken effekt dette arbeidet har gitt.

Bakgrunn for saken:

Kontrollutvalget i Sauherad kommune behandla rapporten i møte 11.06.2018, sak 17/18 og kommunestyret i Sauherad behandla rapporten i møte 21.06.2018, sak 48/18. Følgende vedtak ble fattet:

Kommunestyret tar rapporten «Forebyggende arbeid for barn og unge» til orientering og ber rådmannen følge opp revisjonens anbefalinger om å:

- *utarbeide planer for arbeidet med barn og unge som beskriver ansvar, organisering, ledelse og samarbeid mellom ulike etater*
- *styrke tverrfaglig samarbeid om forebygging slik at barnefamilier får koordinere tjenester*
- *sørge for at ansatte har god forståelse av de muligheter og begrensninger som ligger i bestemmelsene om taushetsplikt*
- *sørge for at alle ansatte som jobber i tjenester med barn, har kunnskap om meldeplikten*
- *informere lag og organisasjoner, og derunder også velforeninger og grendelag, om hva de gjør dersom de er bekymret for et barn*
- *involvere og informere flyktningetjenesten/asylmottak, i barnevernstjenesten og ta de med i alle anbefalingene fra rapporten.*

Rådmannen bes komme tilbake til kontrollutvalget med en skriftlig plan for tiltak som settes i gang for å følge opp vedtaket og rapportens anbefalinger i utvalgets første møte i 2019. Senest i august 2019 bes rådmannen gi kontrollutvalget en skriftlig tilbakemelding om hvordan vedtaket og rapportens anbefalinger er fulgt opp og hvilken effekt dette arbeidet har gitt.

Saksopplysninger:

Med bakgrunn i vedtaket over følger kontrollutvalget med dette opp vedtaket fra kommunestyret og har bedt rådmann gjøre greie for tiltak som settes i gang for å følge opp vedtaket og rapportens anbefalinger.

Rådmann v/ kommunalsjef oppvekst har sendt skriftlig tilbakemelding på hvilke tiltak som er satt i gang. Nedenfor beskrives punkt for punkt hvordan kommunen ser for seg å jobbe framover med oppfølging samt beskrivelse av iverksatte tiltak.

Tiltak jf. punktliste med revisjonens anbefalinger lenger opp i saken:

i. Det er etablert en samarbeidsmodell som skal koordinere alle tiltak rettet mot barn og unge. Denne modellen organiserer og koordinerer samarbeid og ansvar på ulikt nivå. (se vedlegg)
ii. Det etableres en forpliktende tiltakstrapp for barn og unge som koordinerer veiliding og oppfølging av familier med behov, samt forplikter til å søke løsninger på lavest mulig nivå. Arbeidet her starter med barneverntjenesten og helsestasjonen. Deretter implementeres andre kommunale tjenester.
iii. Det arrangeres kurs/kompetanseheving (KS-Læring) for målgruppa. Dette følges også opp i arbeidsgruppa «Barn som bekymrer». Det gjennomføres også kurs for deltakere i undergruppene i Politirådet.
iv. Arbeidsgruppa «Barn som bekymrer» har laget handlingsveileder som sendes ut til målgruppa. Den beskriver hva som skal gjøres ved bekymring og ansattes selvstendige meldeplikt.
v. Lag og organisasjoner blir gjort oppmerksom på veilederen gjennom utsending av materiale hvor en beskriver hva kommunen kan stille opp med ved behov.
vi. Flyktninggruppa er ivaretatt i tidligere nevnte tiltak.
vii. Det skal lages kommunedelplan for Helse og Omsorg og Oppvekst som følger opp vedtatt modell og tiltakstrapp og forankrer dette i kommunestyret.

I tillegg til den skriftlige tilbakemeldingen til kontrollutvalget vil kommunalsjef Oppvekst Beate Darrud gi utvalget en orientering i møte.

Vurdering fra sekretariatet:

For å sikre læring i organisasjonen basert på forvaltningsrevisjoner, er det viktig at vedtatte forbedringstiltak følges opp. Oppfølgingen av saken er lagt til kontrollutvalgene.

Tilsendt dokumentasjon fra kommunalsjef oppvekst, Beate Darrud, viser at kommunene er godt i gang med endringsarbeidet etter forvaltningsrevisjonen. Dokumentasjonen sammen med kommunalsjefens gjennomgang av denne bør kunne tilfredsstille kravet til rapportering på dette tidspunktet. Neste rapportering vil kunne si noe om gjennomføringen av endringene og effekten av disse.

Vedlegg:

- Oppfølging av forvaltningsrevisjonsrapport del 2
- Lederteam barn og unge Midt-Telemark kommune
- Samarbeidsmodell barn og unge Midt-Telemark kommune
- Ressursgruppe barn og unge Midt-Telemark kommune
- SLT Midt-Telemark kommune
- Tverrfaglige møter i barnehager og skoler i Midt-Telemark kommune – rutine
- Møteplan samarbeidsmodell

Sauherad kommune Dato: 14.02.2019
Dok id
18/1201-8/FA - F40, TI - &58/5285

Oppfølging av forvaltningsrevisjon «Forebyggende arbeid for barn og unge», Sauherad kommune og Bø kommune

Forvaltningsrevisjonen er bestilt av kontrollutvalget i Sauherad i sak 17/17. Kontrollutvalgene i Bø og Nome har vedtatt i hhv. sak 17/17 og sak 11/17 at de ønsker å delta i forvaltnings-revisjonen om barnevern og forebyggende arbeid for barn og unge.
Forvaltningsrevisjonen gjennomføres som to delprosjekt. Dette er andre delrapport - «Forebyggende arbeid barn og unge». Den første delrapporten omhandlet økonomistyring og saksbehandling i Midt-Telemark Barneverntjeneste, og ble behandlet i Nome kontrollutvalg 24.02.2018 og i Sauherad kontrollutvalg og Bø kontrollutvalg 26.02.2018.

Revisjonen har i delprosjekt 2 undersøkt følgende problemstillinger:
- I hvilken grad arbeider kommunene systematisk med forebyggende innsats rettet mot barn og unge?
- I hvilken grad har kommunene tiltak som sikrer at mistanker om omsorgssvikt blir meldt til barnevernstjenesten?

Funn i rapporten:

Problemstilling 1 – kommunens forebyggende arbeid
Revisjonen sine undersøkelser viser at kommunene arbeider forebyggende rettet mot barn og unge, men revisjonen mener at det forebyggende arbeidet i kommunene har mangler når det gjelder planlegging, styring og samordning.

Kommunene har ikke helhetlige for sitt forebyggende arbeid for barn og unge, og arbeidet med forebygging har ikke en tydelig ledelse i kommunene. Det kan føre til at det forebyggende arbeidet ikke er tilstrekkelig målrettet og samordnet.

Alle tre kommunene har ulike forebyggende tiltak for barn og unge. Dette er tiltak i regi av helsestasjonen, PPT, skoler og barnehager og kultur. Det er ikke avklart og til dels ikke enighet om hva som er barnevernstjenestens rolle i det forebyggende arbeidet.

Problemstilling 2 - Meldeplikten
Alle kommunene har rutiner som skal sikre samarbeid mellom tjenester og koordinering av tiltak, men rutinene funger ikke alltid som forutsatt. Det er ulik forståelse av hva taushetsplikt innebærer, og det gir grobunn for misforståelser i samarbeidet mellom tjenestene.

Alle kommunene har rutiner for de ansatte om plikten til å melde bekymringer til barnevernet, men rutinene er ikke alltid kjent eller brukt av de ansatte som jobber med barn og unge.

Plikten om å melde fra til barnevernet dersom man er bekymret for et barn, er i stor grad kjent av de som jobber med barn og kommunene, men mange gir uttrykk for at de ønsker/trenger mer informasjon om dette temaet.

Kommunestyrene i Sauherad (048/18) og Bø (88/18) har i sine behandlinger gjort følgende vedtak:

Kommunestyret tar rapporten «Forebyggende arbeid for barn og unge» til orientering og ber rådmannen følge opp revisjonens anbefalinger om å:

i. utarbeide planer for arbeidet med barn og unge som beskriver ansvar, organisering, ledelse og samarbeid mellom ulike etater
ii. styrke tverrfaglig samarbeid om forebygging slik at barnefamilier får koordinere tjenester
iii. sørge for at ansatte har god forståelse av de muligheter og begrensninger som ligger i bestemmelsene om taushetsplikt
iv. sørge for at alle ansatte som jobber i tjenester med barn, har kunnskap om meldeplikten
v. informere lag og organisasjoner, og derunder også velforeninger og grendelag, om hva de gjør dersom de er bekymret for et barn
vi. involvere og informere flyktningetjenesten/asylmottak, i barnevernstjenesten og ta de med i alle anbefalingene fra rapporten.

Rådmannen bes komme tilbake til kontrollutvalget med en skriftlig plan for tiltak som settes i gang for å følge opp vedtaket og rapportens anbefalinger i utvalgets første møte i 2019. Senest i august 2019 bes rådmannen gi kontrollutvalget en skriftlig tilbakemelding om hvordan vedtaket og rapportens anbefalinger er fulgt opp og hvilken effekt dette arbeidet har gitt.

Kommunene har jobbet med å følge opp rapportens vedtak og anbefalinger.
Nedenfor beskrives punkt for punkt hvordan en ser for seg å jobbe framover med oppfølging samt beskrivelse av iverksatte tiltak.
Det svares her ut for hvilke tiltak en har satt i verk eller planlagt satt i verk i Sauherad kommune og Bø kommune. Nome svarer ut for egen kommune.
Tiltak jf. punktliste med revisjonens anbefalinger lenger opp i saken:

i. Det er etablert en samarbeidsmodell som skal koordinere alle tiltak rettet mot barn og unge. Denne modellen organiserer og koordinerer samarbeid og ansvar på ulikt nivå. (se vedlegg)
ii. Det etableres en forpliktende tiltakstrapp for barn og unge som koordinerer veiliding og oppfølging av familier med behov, samt forplikter til å søke løsninger på lavest mulig nivå. Arbeidet her starter med barneverntjenesten og helsestasjonen. Deretter implementeres andre kommunale tjenester.
iii. Det arrangeres kurs/kompetanseheving (KS-Læring) for målgruppa. Dette følges også opp i arbeidsgruppa «Barn som bekymrer». Det gjennomføres også kurs for deltakere i undergruppene i Politirådet.
iv. Arbeidsgruppa «Barn som bekymrer» har laget handlingsveileder som sendes ut til målgruppa. Den beskriver hva som skal gjøres ved bekymring og ansattes selvstendige meldeplikt.
v. Lag og organisasjoner blir gjort oppmerksom på veilederen gjennom utsending av materiale hvor en beskriver hva kommunen kan stille opp med ved behov.
vi. Flyktninggruppa er ivaretatt i tidligere nevnte tiltak.
vii. Det skal lages kommunedelplan for Helse og Omsorg og Oppvekst som følger opp vedtatt modell og tiltakstrapp og forankrer dette i kommunestyret.

Vedlegg:

1. Samarbeidsmodell forebyggende arbeid barn og unge i Midt-Telemark kommune
2. Lederteam barn og unge Midt-Telemark kommune
3. Ressursgruppe barn og unge Midt-Telemark kommune
4. SLT Midt-Telemark kommune
5. Tverrfaglige møter i barnehager og skoler i Midt-Telemark kommune
6. Møteplan samarbeidsmodell 2019

Midt-Telemark kommune

Samarbeidsmodell barn og unge Midt-Telemark kommune

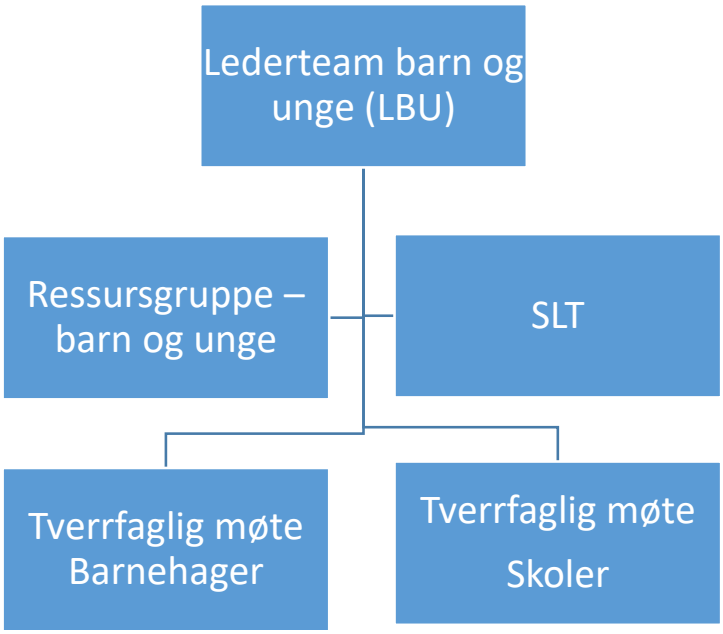

Forklaring til modellen

Lederteam barn og unge → Strategisk nivå

Ressursgruppe forebyggende arbeid barn og unge

SLT

Tverrfaglige møter (TFM) på enhetsnivå(barnehager og skole)

→Operative grupper

Organisasjonskartet

Det er behov for økt innsats og fokus på implementering av TFM. TFM vurderes som grunnmuren i det tverrfaglige samarbeidet. TFM avholdes ute på den enkelte enhet og derfor annerledes enn de to andre operative gruppene.

Midt-Telemark kommune

Begrunnelse for en samlet møteplan for den kommunale samarbeidsmodellen

For å illustrere modellen er det utarbeidet møteplan for 2019, der møtene for de ulike gruppene er koordinert. SLT og ressursgruppemøter avholdes alltid 2 uker før lederteam barn og unge slik at saker kan meldes fra de operative gruppene til strategisk nivå.

Det er viktig at lederteam barn og unge får avholdt sine møter i forkant av politirådsmøtene, slik at strategiske saker enkelt kan meldes fra LBU til politirådet.

Begrunnelse for forslag til sammensetning av gruppene

Se vedlagte rutiner, der både funksjon og navn er lagt inn som forslag.

Gruppens sammensetning er av stor betydning. Det er formål og mandat som vil være utgangspunkt for representasjon fra tjenestene, og derfor har man hatt mindre fokus på ledernivå. LBU vil være sammensatt av kommunalsjef nivå. I tillegg er det foreslått at folkehelsekoordinator og SLT koordinator deltar ved behov ut fra tema/problemstilling. Folkehelsekoordinator skal ha god oversikt over både målgruppe og tiltak i kommunen, og se dette i en sammenheng. Å være tett på tjenestene og delta i den kommunale samarbeidsmodellen for barn og unge, vil kunne bidra til en sektorovergripende tilnærming.

SLT koordinator er en funksjon som har et sektorovergripende ansvar, og denne rollen er derfor sentral i modellen.

Kommunepsykolog har en viktig rolle i det system rettede forebyggende arbeidet for barn og unge.

Refleksjoner og innspill som bakteppe for «boksene» i modellen

Lederteam barn og unge(LBU)

Kartlegging gjennomført av arbeidspakken har vist at det er behov for et samarbeidsforum på tvers av kommunalsjef områder. Dette ansees som det viktigste tiltaket for å sikre god forankring og implementering av den tverrfaglige samarbeidsmodellen.

Vedlagt ligger forslag til rutine.

Tverrfaglig møte(TFM) ved alle barnehager og skoler

Kartlegging som er gjennomført av arbeidspakken har vist at det er behov for:

- En felles rutine som følges av alle enheter(barnehage/skole) og de samarbeidende tjenestene(helse, PPT og BVT).
- En forpliktende møteplan pr barnehage/skoleår som sendes ut i juni. Møteplanene må samkjøres for å unngå møtekollisjon. De samarbeidende tjenestene(helse, PPT og BVT) har ofte fagpersoner som deltar på flere enheter.

Midt-Telemark kommune

- Utarbeidet et fast årshjul, spesielt et ønske fra barnehagene. Møtene bør inn på faste uker, dager og tidspunkt.
- Det må etableres et system for rapportering. Det er utarbeidet en mal som er brukt av noen barnehager, og denne malen er et godt utgangspunkt for å diskutere felles rapporteringsrutiner. Rapportene bør behandles i Lederteam barn og unge(LBU) 1 g/år, og evalueringen må følges opp med konkrete tiltak dersom det er behov.
- Økt foreldredeltakelse på disse møtene bør være et felles mål, og et felles rapporteringssystem vil gi LBU god mulighet til å følge opp dette.
- Det er uklart om politiet sine nettverksmøter(gjelder ungdomstrinn og vgs) er implementert i de ordinære TFM, eller om dette kommer i tillegg.

Vedlagt ligger forslag til nye rutiner for Bø og Sauherad. Utgangspunkt for rutinen er den skriftlige rutinen fra Bø datert 18.06.13. Sauherad hadde et system for sine tverrfaglige møter for en del år tilbake, men de siste årene har det ikke vært et enhetlig system for disse møtene. Kartlegging gjort av arbeidsgruppen har vist at dette har påvirket kvaliteten på disse møtene. Selv om ikke Sauherad har utarbeidet tilsvarende rutine som Bø, har arbeidspakken fått tilbakemeldinger på at det en slik rutine hjelpetjenestene ønsker å få på plass.

Ressursgruppe forebyggende arbeid for barn og unge

Vedlagt ligger forslag til rutine

SLT

Vedlagt ligger forslag til rutine. Arbeidspakken har ikke brukt tid på revisjon av SLT rutinen, siden SLT har en vedtatt struktur og er en av undergruppene til politirådet.

Kommunal radikaliseringskontakt er ved siste revisjon tatt ut av SLT. Arbeidspakken anbefaler at den personen som har denne funksjonen naturlig deltar på relevante samarbeidsarenaer og har god kjennskap til de kommunale tjenestene. Som en konsekvens av dette mener arbeidspakken at kommunen bør vurderer å legge denne funksjonen tilbake til ledende helsesøster, slik det var ved oppstart.

NAV er ikke lenger deltakende, men kommunalsjef for sektorområdet NAV er lagt til er representert i LBU.

Arbeidspakken mener at det bør vurderes om folkehelsekoordinator også kan ha rollen som SLT koordinator, da funksjonene har sammenfallende målsettinger.

Forklaring på arbeidsmetodikk og ansvarsfordeling mellom ressursgruppe forebyggende arbeid barn og unge, SLT og arbeidsgrupper «Tidlig innsats».

SLT og ressursgruppen regnes som operative grupper. Disse to gruppene skal aktivt ta del i utvikling og evaluering av tjenestene, og initiere og prioritere innsats/fokusområder.

For å klare denne oppgaven mener arbeidspakken at disse to gruppene bør organisere tre arbeidsgrupper under seg. Sammensetningen av deltakeren i disse arbeidsgruppene velges av SLT og ressursgruppen, og vil variere ut fra tema og problemstilling.

Midt-Telemark kommune

Forslag til arbeidsgrupper med utgangspunkt i de kommunale tjenestene(kultur/fritid, NAV og politi og frivillige lag og organisasjoner må involveres ut fra tema/problemstilling):

1. **Tidlig innsats 0-5 år(hovedsatsning 0-2 år).** Helsestasjon, barnehage, PPT, BVT
2. **Tidlig innsats 5-16 år**. Skolehelsetjeneste, grunnskole, PPT, BVT
3. **Tidlig innsats 16-18 år**. Skolehelsetjeneste, videregående skole, PPT, BVT

Valg av innsatsområde vil følge av kommunens planer og nasjonale innsatsområder.

Noen innsatsområder vil være gjennomgående for alle målgrupper, og da vil man kunne ha en arbeidsgruppe som består av relevante fagpersoner og som dekker målgruppen 0-18 år.

Andre ganger vil det være nødvendig å ha to eller tre arbeidsgrupper som jobber parallelt med felles tema, dette for å sikre at gruppene ikke blir for store og at relevante fagpersoner blir involvert.

Det er SLT og ressursgruppen som har ansvar for oppfølging av arbeidsgruppen, dette gjelder fremdrift, koordinering og resultat.

Erfaringsvis vil det variere i hvilken grad de ulike arbeidsgruppene har behov for oppfølging. Utvelgelse av fagpersoner til arbeidsgruppen vil ha betydning. Noen ganger vil arbeidsgruppen drive sitt eget arbeid ved at en i gruppen tar lederansvar, mens i andre arbeidsgrupper bør det velges ut en deltaker fra SLT/ressursgruppen som tar på seg lederansvaret.

Midt-Telemark kommune

Samarbeidsmodell forebyggende arbeid barn og unge

Midt-Telemark kommune

Samarbeidsmodell forebyggende arbeid barn og unge

Midt-Telemark kommune

Samarbeidsmodell forebyggende arbeid barn og unge

Midt-Telemark kommune

Lederteam barn og unge(LBU)

Formål

- Sikre gode tjenester for barn og unge, tverrfaglig samarbeid, kvalitet og tjenesteutvikling
- Sikre at risikoutsatte barn og unge får nødvendig og rett hjelp til rett tid på en samordnet måte.
- Ha oversikt over kommunens samlede tilbud og tiltak rettet mot målgruppen
- Følge med på og evaluere samarbeidet mellom tjenestene, samt ha oversikt over klager på tjenestene og anvende disse til forbedring av tjenestene

Målgruppe

- Barn, ungdom og unge voksne 0-18 år

Deltakere:

- Kommunalsjef oppvekst
- Kommunalsjef helse og omsorg
- Kommunalsjef samfunnsutvikling

Organisering

- Det avholdes fire møter i året, i mnd. Feb./uke 7, mai/uke 20, Sept./uke 39, Des./uke 51
- Kommunalsjef oppvekst innkaller og koordinerer møtene.
- Møteledelse og skriving av referat går på omgang mellom deltakerne. Referat sendes ut til de respektive sektorenes enheter.
- Forfall meldes i god tid, ved forfall sendes stedfortreder.

Lederteam barn og unge har ansvar for:

- At tverretatlig/tverrfaglig samarbeid og samordningsmodeller er forankret på system-/ledernivå
- Å medvirke til at det utarbeides skriftlige rutiner for samarbeid, med faste møtetidspunkt, samt klar og kjent oppgavefordeling. Samarbeidet skal evalueres og videreutvikles.
- Å utvikle samarbeidskultur og samarbeidskompetanse hos de ansatte, slik at de ulike tjenestene arbeider mot felles mål med bakgrunn i felles verdigrunnlag.
- At tjenestene og utøverne har tilstrekkelig kunnskap om hverandres oppgaver, rammer og tjenestetilbud, slik at det ved behov samarbeides om å fange opp og utrede de utsatte barna.
- Å være pådriver til at de kommunale tjenestene i tilstrekkelig grad bruker- og informerer hverandre, og samarbeider når det er behov for det.
- Å være pådrivere til samarbeid om utarbeidelse av individuelle planer og tiltaksplaner.
- Å evaluere og videreutvikle kommunes samlede tilbud og tiltak, rettet mot målgruppen
- Å sikre brukermedvirkning, og være pådrivere til at brukertilbakemeldingene anvendes til forbedring av tjenesten.
- Å implementere og følge opp planer som vedrører barn og unge.
- Å følge opp tiltakene i politirådets fireårig handlingsprogram.

Rapportering og evaluering

Midt-Telemark kommune

- Kopi av referat sendes rådmannens ledergruppe, utvalg for helse og velferd og utvalg for oppvekst og kultur.
- Det rapporteres til rådmannens ledergruppe, men saker som er strategisk viktige for samspillet mellom kommune og politi skal rapporteres og behandles i politirådet.
- LBU følger politirådets system for årlig evaluering.
- LBU rapporterer årlig til Utvalg for oppvekst og kultur, og Utvalg for helse og omsorg
- LBU behandler årsrapport fra undergruppene(ressursgruppe, SLT og TFM).
- Rutinene evalueres årlig, ansvar kommunalsjef oppvekst

Lovgrunnlag

Lov om folkehelsearbeid

Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m.

Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa

Lov om barnehager

Lov om barneverntjenester

Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (sosialtjenesteloven)

Lov om pasient- og brukerrettigheter

Lokalt planverk

- Kommuneplanens samfunnsplan
- Kommunedelplaner

Lederteam barn og unge

Midt-Telemark kommune

Lederteam barn og unge

Midt-Telemark kommune

Lederteam barn og unge

Midt-Telemark kommune

Lederteam barn og unge

Midt-Telemark kommune

Ressursgruppe – forebyggende arbeid barn og unge

Hovedmål

- Bidra til gode og trygge oppvekstmiljø for barn og unge.
- Tjenestene skal fremme barn og unges mestring, deltakelse, livskvalitet og motstandskraft.
- Sikre at risikoutsatte barn og unge får nødvendig og rett hjelp til rett tid, og på en samordnet måte.
- Implementere den kommunale modellen for tverrfaglig samarbeid rundt barn og ungdom for tidlig intervensjon og helhetlig, systematisk oppfølging av barn og ungdom som bekymrer.

Delmål

- Ha oversikt over tiltak som finnes i kommunen, og koordinere systemtiltak som skal vare over tid. Inspirere til samarbeid på tvers av etatene.
- Heve kompetansen teoretisk og praktisk blant ansatte som kommer i kontakt med gravide og risikoutsatte barn og unge, vedrørende viktigheten av tidlig intervensjon.
- Utvikle og innarbeide gode rutiner innad i hver etat, og tverretatlig i kommunen.

Målgruppe

- Gravide, barn og ungdom 0-18 år og deres foreldre.
- Ansatte i helsetjenesten, barnehage/skole, avdeling for kultur, fritid og folkehelse, PPT, barnevernstjenesten, NAV, politi og frivillige lag og organisasjoner.

Deltakere

- Folkehelsekoordinator
- Oppvekst(barnehage/skole)
- Helse(helsestasjon/ skolehelsetjenesten og avdeling for psykisk helse og rus)
- Avdeling for kultur og fritid
- Kommunepsykolog
- Midt-Telemark barnevernstjeneste
- Midt-Telemark PPT
- NAV Midt-Telemark
- Flyktningtjenesten

Organisering

- Det innkalles til 4 møter i året(uke 4, uke 17, uke 36 og uke 48).
- Folkehelsekoordinator innkaller, koordinerer og leder møtene. Skriving av referat går på omgang mellom deltakerne.
- Forfall meldes i god tid, ved forfall sendes stedfortreder
- Ressursgruppen og SLT organiserer ved behov arbeidsgrupper under seg. Gruppesammensetningen vil avhenge av tiltakets karakter, men vil i hovedsak bestå av fagpersoner fra de kommunale tjenestene helse, barnehage, skole, PPT og barnevern). Kultur/fritid, flyktningetjenesten, NAV, politi og frivillige lag og organisasjoner involveres ut fra tema/problemstilling.
- Valg av innsatsområde vil følge av kommunens planer og nasjonale innsatsområder

Midt-Telemark kommune

Mandat:

- Følge opp politirådets fireårig handlingsplan. Årlig rapportering til strategisk nivå ved Lederteam barn og unge(LBU).
- Med utgangspunkt i ovennevnte handlingsplan skal ressursgruppen utarbeide en kortfattet handlingsplan for planlagt aktivitet pr år. Denne planen danner utgangspunkt for årlig rapportering til LBU. Gruppen skal evaluere og revidere handlingsplanen og ressursgruppens arbeid 1 gang pr år (november)
- Følge opp tverrsektorielle planer som vedrører barn og unge*(føre opp aktuelle planer)*
- Følge opp anbefalte tiltak - prosjekt for forebygging av barnefattigdom
- Følge opp at planer og rutinene fungerer – Læringsmiljø/skolemiljø(§ 9A), fraværsrutiner, trygghet og trivsel/mobbeplaner og beredskapsplaner i barnehage og skole
- Implementere handlingsveilederen «Barn som bekymrer», og bistå med praktisk hjelp ift trening og veiledning dersom behov.
- Barn som pårørende(inkludert barn av psykisk syke og barn med foreldre som misbruker rusmidler).
- Følge opp enhetene ift Tverrfaglig møte
- Nyansatt kurs – sørge for opplæring av den kommunale modellen for tverrfaglig samarbeid rundt barn og ungdom for tidlig intervensjon og helhetlig, systematisk oppfølging av barn og ungdom som bekymrer(inkludert barn av psykisk syke og barn med foreldre som misbruker rusmidler).
- Arrangere en felles samling for ressursgruppene i Midt-Telemark(uke 21
- Sørge for kompetanseheving, søke stimuleringsmidler

Midt-Telemark kommune

SLT – koordineringsgruppe

Samordning av Lokale kriminalitets forebyggende Tiltak

Formål:

- Redusere barne- og ungdomskriminalitet i Bø og Sauherad kommune. Videreutvikling av trygge og gode oppvekstmiljø for barn og unge, som igjen virker kriminalitetsforebyggende

Visjon:

Sammen skaper vi inkluderende og trygge oppvekstvilkår i Bø og Sauherad.

Målgruppe

- Risikoutsatte barn & unge 13-20 år

Deltakere

- SLT koordinator
- Kommunepsykolog
- Politi
- Skolehelsetjenesten
- Psykisk helse og rus
- Bø ungdomsskole og Sauherad barne- og ungdomsskole
- Bø videregående skole
- Midt-Telemark barneverntjeneste
- Midt-Telemark PPT
- Kommunalsjef oppvekst (leder)

Organisering:

- Det avholdes 6 møter i året (uke 5, uke 10, uke 19, uke 37, uke 40, uke 49), og ellers etter behov
- Det skal gjennomføres et årlig samarbeidsmøte med Nome
- Kommunalsjef oppvekst innkaller, koordinerer og leder møtene. Skriving av referat går på omgang mellom deltakerne. Kopi av innkalling og referat sendes kommunens øverste ledelse.

Mandat:

- Å bidra til trygge oppvekstvilkår for barn og unge i Bø og Sauherad.
- Samarbeide om forhold og tiltak for å bedre oppvekstmiljøet for barn og ungdom i risikogruppen
- Oppdatere hverandre om situasjonen i nærmiljøet og foreslå eller iverksette tiltak
- Ta opp aktuelle saker med de ansvarlige i kommunen
- Medvirke til å søke økonomisk støtte til diverse gode nærmiljøprosjekter/aktiviteter (ordinære budsjetter i kommunen eller fra andre instanser)
- Samordne tiltak knyttet til radikalisering og voldelig ekstremisme, jfr. plan
- Følge opp politirådets fireårige handlingsplan. Årlig rapportering til strategisk nivå ved Lederteam barn og unge

Midt-Telemark kommune

Tverrfaglig møte i barnehager og skoler

Hensikt

- Være et ledd i kvalitetssikringen av barnets tilbud i barnehage/skole
- Styrke det systemretta arbeidet. Samarbeidsforumet er arena for generell og gjensidig informasjon og veiledning.
- Bedre samordning av tiltak for utsatte barn og unge

Hvem deltar

- Barnehage/skole v/ styrer/rektor og annet pedagogisk personell
- Helsestasjonen/skolehelsetjenesten v/ helsesøster. Annet helsepersonell deltar ved behov (Fysioterapeut/Lege/Familieveileder)
- Pedagogisk psykologisk tjeneste v/ kontaktperson
- Barnevernstjenesten v/kontaktperson(en gang i halvåret ellers etter behov)
- Foreldre i saker der dette er aktuelt
- Andre kan inviteres etter behov

Antall møter i året

- Møtene gjennomføres ca. hver 4-6. uke.

Gjennomføring

- Innkalling: Styrer/rektor sender ut møteoversikt for neste barnehage-/skoleår i juni. Barnehagene/skolene bør samkjøre møtedatoer og tidsramme der det er naturlig.
- Styrer/rektor er møteleder og referent
- Referat sendes ikke ut, men oppbevares i den enkelte barnehage/skole.
- Den enkelte deltaker noterer ned hva den skal gjøre til neste møte.
- Forfall meldes til barnehagen/skolen i god tid før møtet
- 1.møte om høsten og om våren: Ta opp innspill/forslag til temaer for hvilke systemretta saker som kan være ønskelig å ta opp i møtene gjennom året. Her kan det drøftes generelle saker, som har betydning for miljø og helse for alle barna/elevene i barnehagen/skolen.
- Alle møter starter med en oppsummering av hva som er gjort fra forrige møte.
- Informasjonssaker fra de ulike instansene bør legges inn fast på alle møter.
- Enkeltsaker kan drøftes anonymt.
- Dersom en ønsker å drøfte navngitte barn, skal foresatte ha samtykket til dette(vedlegg II). Det er ønskelig at foresatte er tilstede.
- Samarbeid og informasjonsutveksling vedrørende enkeltbarn, forutsetter at foresatte har samtykket(vedlegg III). Dette gjelder i saker, der flere instanser allerede er inne og har ansvar for oppfølging av barnet/familien.
- Saker hvor det er behov for en bredere vurdering meldes konsultasjonsteamet.

Midt-Telemark kommune

Informasjon til foreldre

- Informasjon om de tverrfaglige møtene blir gitt til foreldrene i barnehagens årsplan og skolens informasjonshefte. Denne sendes ut en gang i året. Det er også lagt ut informasjon om samarbeidet på kommunens hjemmeside.
- Helsestasjons- og skolehelsetjenesten har informasjon om de tverrfaglige møtene i brosjyren "Velkommen til skolehelsetjenesten". Denne leveres ut til alle barn/ungdom og foresatte ved skolestartundersøkelsen og 8. klasse samtalen.

Evaluering/revidering

- Samarbeidsrutinene evalueres hvert andre år. Styrer/rektor er ansvarlig for å ta initiativ til revidering.

Lovgrunnlag

- Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v., § 12 Psykososiale forhold
- Lov om barnehager, kap. 5 om samarbeid
- Lov om grunnskolen og videregående opplæring
- Forskrift om kommunens helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten, § 2-1 kommunens ansvar.
- Barnevernloven
- Helsepersonelloven ogLov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) - Lovdata Forvaltningsloven

Vedlegg:

- Notat mal, vedlegg I
- Samtykkeskjema, vedlegg II
- Rapport fra Tverrfaglig møte, vedlegg III

Midt-Telemark kommune

Midt-Telemark kommune

Midt-Telemark kommune

Midt-Telemark kommune

Samarbeidsmodell forebyggende arbeid barn og unge - møteplan 2019

Måned	Uke	Ressursgruppe forebyggende arbeid barn og unge		SLT - koordineringsgruppe		Lederteam barn og unge(LBU)	
		Nome - mandager	Bø/Sauherad - Onsdager	Nome - mandager	Bø/Sauherad - Onsdager	Nome - mandager	Bø/Sauherad - Onsdager
Januar	1						Møte 1 – 10.01
	2						
	3	Møte 1 – 14.01					
	4			Møte 1 – 21.01			
	5				Møte 1 21.01		
Februar	**6**					Møte 1- 04.02	
	7						Møte 2 - 06.02
	8						
	9						
Mars	10				Møte 2 - 25.03		
	11						
	12						
	13						
April	14						Møte 3 - 10.03
	15						
	16	Møte 2 – 15.04					
	17		Møte 2 – 24.04				
Mai	**18**			Møte 2 – 29.04			
	19				Møte 3 –27.05		

Vi skaper framtida saman

Midt-Telemark kommune

Måned	Uke	Ressursgruppe forebyggende arbeid barn og unge		SLT - koordineringsgruppe		Lederteam barn og unge(LBU)	
	20					Møte 2 – 13.05	
	21	Fellesmøte MT 22.05	Fellesmøte Nome 22.05				Møte 4 – 22.05
	22						
Juni	23						
	24						
	25						
	26						
Juli	27-31						
August	32						
	33						
	34						
	35	Møte 3 – 26.08					
September	**36**		Møte 3 – 04.09	Møte 3 – 02.09			
	37				Møte 4 – 11.09		
	38					Møte 3 – 16.09	
	39						Møte 5 – 25.09
Oktober	40				Møte 5- 21.10		
	41						
	42						
	43						
	44						Møte 6 - 30.10
November	**45**						
	46						
	47	Møte 4 – 18.11					

Midt-Telemark kommune

Måned	Uke	Ressursgruppe forebyggende arbeid barn og unge		SLT - koordineringsgruppe		Lederteam barn og unge(LBU)	
	48		Møte 4 – 27.11	Møte 4 – 25.11			
Desember	**49**				Møte 6– 09.12		
	50					Møte 4 – 09.12	
	51						Møte 7 – 18.12
	52						

Midt-Telemark kommune

Midt-Telemark kommune

Midt-Telemark kommune

Temark

Agder og Telemark kontrollutvalgssekretariat IKS

Arkivsak-dok. 19/02835-1
Saksbehandler Ingebjørg Liland

Saksgang	Møtedato
Sauherad kontrollutvalg	26.02.2019

Sauherad kommunes implementering av GDPR

Forslag fra sekretariatet:
Kontrollutvalget tar saken til orientering.

Bakgrunn for saken:
I 2018 iverksatte EU en personopplysningsforordning GDPR (GDPR – General Data Protection Regulation). Forordningen er et sett regler som gjelder for alle EU/EØS-land. I juli 2018 ble denne forordningen implementert i en ny personopplysningslov i Norge. Hensikten med regelverket er å styrke personvernet, sørge for mer åpenhet rundt innsamling av personopplysninger og at bruk av opplysninger skal begrunnes og begrenses.

Personopplysningsloven handler om behandling – altså innsamling og bruk- av personopplysninger. Reglene gir virksomhetene en rette plikter samtidig som den gir enkeltpersoner en rekke rettigheter. Personopplysningsloven får en rekke konsekvenser for kommunene. Dette dreier seg blant annet om at personvernombud blir obligatorisk for alle offentlige myndigheter, samt at alle kommuner må ha oversikt over hvilke personopplysninger de har. Datatilsynet har laget mange oversikter over de viktigste endringene som følger med det nye regelverket, en av disse oversiktene ligger vedlagt.

Saksopplysninger:
Kommunen har et selvstendig ansvar for å tilpasse seg reglene i forordningen. Det er derfor aktuelt å få et innblikk i hva kommunen har gjennomført eller planlagt for å tilpasse seg nytt regelverk.

Rådmann og personvernombud møter for å gi en orientering i saken.

Vedlegg:
- Nye personvernregler fra 2018. Hva betyr det for din virksomhet?

Nye personvernregler fra 2018. Hva betyr det for din virksomhet?

Hva blir nytt?

1

Alle norske virksomheter får nye plikter
Alle virksomheter må sette seg inn i den nye lovgivningen og finne ut hvilke nye plikter som gjelder dem. Ledelsen må sørge for å få på plass rutiner for å overholde de nye pliktene. Alle ansatte må følge de nye rutinene når reglene trer i kraft.

2

Alle skal ha en forståelig personvernerklæring
Informasjon om hvordan din virksomhet behandler personopplysninger skal være lett tilgjengelig og skrevet på en forståelig måte. Det nye lovverket stiller strengere krav til informasjonens form og innhold enn dagens lovgivning. All informasjon som gis til barn, skal tilpasses barnas forståelsesnivå.

3

Alle skal vurdere risiko og personvernkonsekvenser
Dersom et tiltak utgjør en stor risiko for personvernet, må virksomheten også utrede hvilke personvernkonsekvenser det kan ha. Hvis utredningen viser at risikoen er stor og dere selv ikke kan redusere den, skal Datatilsynet involveres i forhåndsdrøftelser.

4

Alle skal bygge personvern inn i nye løsninger
De nye reglene stiller krav til at nye tiltak og systemer skal utarbeides på en mest mulig personvernvennlig måte. Dette kalles innebygd personvern. Den mest personvernvennlige innstillingen skal være standard i alle systemer.

5

Mange virksomheter må opprette personvernombud
Alle offentlige og mange private virksomheter skal opprette personvernombud. Et personvernombud er virksomhetens personvernekspert, og et bindeledd mellom ledelsen, de registrerte og Datatilsynet. Ombudet kan være en ansatt eller en profesjonell tredjepart.

6

Reglene gjelder også virksomheter utenfor Europa
Virksomheter som holder til utenfor Europa må også følge forordningen, dersom de tilbyr varer eller tjenester til borgere i et EU- eller EØS-land. Dette gjelder også om de ikke direkte tilbyr tjenester, men kartlegger adferden til europeiske borgere på nett. De som er etablert i flere land i Europa, skal bare trenge å snakke med personvernmyndighetene i det landet der de har sitt europeiske hovedkvarter.

7

Alle databehandlere får nye plikter
Databehandlere er virksomheter som behandler personopplysninger på oppdrag fra den ansvarlige virksomheten. Ofte er det snakk om leverandører av IT-tjenester. De nye reglene pålegger databehandlere å ha rutiner for innsamling og bruk av personopplysninger. Databehandlere skal også si ifra til oppdragsgiveren sin hvis de får instrukser som er i strid med loven. Oppdragsgiver skal også godkjenne databehandlerens underleverandører. Databehandlere kan også bli holdt økonomisk ansvarlig sammen med oppdragsgiver.

8

Alle bør samarbeide i egne nettverk og følge bransjenormer
De nye reglene oppmuntrer til sektorvis utforming av retningslinjer og bransjenormer. Om dere følger bransjenormer, vil dere ha de viktigste rutinene på plass. Datatilsynet skal godkjenne bransjenormene.

9

Alle får nye krav til avvikshåndtering
Reglene for håndtering av sikkerhetsbrudd blir strengere. Forordningen stiller krav til når det skal varsles, hva varselet skal inneholde og hvem som skal varsles. Kort sagt skal man si fra raskere og oftere enn man gjør i dag.

10

Alle må kunne oppfylle borgernes nye rettigheter
Den enkeltes rett til å kreve at hans eller hennes personopplysninger slettes blir styrket. Dette kalles «retten til å bli glemt». Norske og europeiske borgere vil blant annet kunne kreve å ta med seg personopplysningene sine fra en leverandør til en annen i et vanlig brukt filformat. Dette kalles «dataportabilitet». De kan også motsette seg profilering. Alle henvendelser fra borgere skal besvares innen en måned.

Hva bør dere gjøre nå?

1

Ha oversikt over hvilke personopplysninger dere behandler
Alle virksomheter som samler inn eller bruker personopplysninger skal ha oversikt over hvilke personopplysninger det er snakk om, hvor de kommer fra og hva som er det rettslige grunnlaget for behandlingen. Sørg for å ha en slik oversikt. Det er et krav som gjelder også etter dagens lov.

2

Sørg for å oppfylle dagens lovkrav
Overgangen til de nye reglene blir lettere om dere etterlever kravene i personopplysningsloven, som gjelder i Norge i dag. Har dere gode rutiner for internkontroll som fungerer etter hensikten og er kjent i organisasjonen, er det lettere å få oversikt over hva dere må endre.

3

Sett dere inn i det nye regelverket
Dere finner forordningsteksten på Datatilsynets nettsider. Der fyller vi også på med artikler om de nye reglene etter hvert som vi utarbeider dem.

4

Lag rutiner for å følge de nye reglene
Gå gjennom rutinene dere har for behandling av personopplysninger. Oppdater dem etter nytt regelverk der det trengs. Dokumenter de nye rutinene, og legg en plan for nødvendige endringer. Er systemene deres laget for å ivareta kravet til innebygd personvern, dataportabilitet og personvern som standardinnstilling? Klarer dere å fange opp og besvare henvendelser fra borgerne innen én måned? Endringer i systemer og rutiner tar tid. Begynn allerede nå!

datatilsynet.no/forordning

Temark

Agder og Telemark kontrollutvalgssekretariat IKS

Arkivsak-dok. 17/06495-43
Saksbehandler Ingebjørg Liland

Saksgang	Møtedato
Sauherad kontrollutvalg	26.02.2019

Status - arbeidet etter selskapskontrollen av IRMAT AS

Forslag fra sekretariatet:
Saken tas til orientering.

Saksopplysninger:
Utvalget får sammen med kontrollutvalget i Bø kommune ei orientering om status i oppfølginga etter selskapskontrollen av IRMAT.

Kommunestyret i Bø har i tillegg bestilt en tilleggskontroll/gransking av særskilte forhold i IRMAT-saken. Kommunestyret i Sauherad skal ta stilling til saken i møte 28.2.

Forvaltningsrevisor Kirsti Torbjørnson kommer i møte for å orientere om kommunerevisjonens arbeid videre i saken.

I tillegg har det kommet inn en henvendelse som gjelder spørsmål rundt IRMAT. Henvendelsen ligger vedlagt, så kan utvalget ta stilling til dette i møte.

Vurdering frå sekretariatet:
Formålet med denne posten på sakslista er å få informasjon om status i arbeidet og tidsplanen framover, og kontrollutvalgets rolle videre.

Vedlegg:
- Innkommen post

Fra: Hans Olav Bakås <hans.olav.bakas@bakas.no>
Sendt: 14. oktober 2018 18:57
Til: Bø kommune
Emne: Årsregnskap 2017 - IRMAT

Hei,
Fint om dere sender over komplett årsregnskap, med nota, samt med innstilling og vedtak som ble behandlet i GF før sommeren. Jeg finner den ikke i portalen til Bø Kommune.

Best regards

Hans Olav Bakås
Mobil: +47 90892853

Fra: Hans Olav Bakås <hans.olav.bakas@bakas.no>
Sendt: 16. oktober 2018 15:04
Til: Mari.Molstre@bo.kommune.no
Emne: VS: 18/20626 Årsregnskap 2017 - IRMAT
Vedlegg: Årsregnskap 2017 - IRMAT(1).pdf; Signert protokoll fra generalforsamlingen i IRMAT AS 2018.pdf; Årsberetning, årsregnskap med noter og kontantstrømoppstilling, revisors beretning..pdf

Hei,
Takk. Jeg prøver å se i årsoppgjøret etter fordeling mellom næring og selvkost, men finner ikke noe her?
Har dere andre dokumenter som viser fordelingen på næring og selvkost når årsregnskapet ble behandlet?
Mvh
Hans Olav Bakås

Fra: Mari Mølstre <Mari.Molstre@bo.kommune.no>
Sendt: tirsdag 16. oktober 2018 14.17
Til: 'hans.olav.bakas@bakas.no' <hans.olav.bakas@bakas.no>
Emne: 18/20626 Årsregnskap 2017 - IRMAT

Vedlagt fylgjer dokument frå Bø kommune. Sjå vedlegg for innhaldet i utsendinga.
Eventuelle førespurnader kan rettast til postmottak@bo.kommune.no.

Venleg helsing
Bø kommune
35059000/ postmottak@bo.kommune.no

Fra: Hans Olav Bakås <hans.olav.bakas@bakas.no>
Sendt: 24. oktober 2018 14:58
Til: 'Mari Mølstre'
Emne: SV: 18/20626 Årsregnskap 2017 - IRMAT

Kjemfint, takk!
Mvh
Hans Olav Bakås

Fra: Mari Mølstre <Mari.Molstre@bo.kommune.no>
Sendt: onsdag 24. oktober 2018 14.52
Til: Hans Olav Bakås <hans.olav.bakas@bakas.no>
Emne: SV: 18/20626 Årsregnskap 2017 - IRMAT

Hei,

Foreløpig har eg ikkje finne eit dokument som viser denne fordelinga, men eg sjekkar litt vidare, og så høyrer du frå meg når eg veit sikkert.

Med helsing

Mari Mølstre
Konsulent - service og støtte

Bø kommune
Telefon: 35 05 90 06 / 91 80 05 94
E-post: mari.molstre@bo.kommune.no

Fra: Hans Olav Bakås [mailto:hans.olav.bakas@bakas.no]
Sendt: tirsdag 16. oktober 2018 15.04
Til: Mari Mølstre <Mari.Molstre@bo.kommune.no>
Emne: VS: 18/20626 Årsregnskap 2017 - IRMAT

Hei,
Takk. Jeg prøver å se i årsoppgjøret etter fordeling mellom næring og selvkost, men finner ikke noe her?
Har dere andre dokumenter som viser fordelingen på næring og selvkost når årsregnskapet ble behandlet?
Mvh
Hans Olav Bakås

Fra: Mari Mølstre <Mari.Molstre@bo.kommune.no>
Sendt: tirsdag 16. oktober 2018 14.17

Til: 'hans.olav.bakas@bakas.no' <hans.olav.bakas@bakas.no>
Emne: 18/20626 Årsregnskap 2017 - IRMAT

Vedlagt fylgjer dokument frå Bø kommune. Sjå vedlegg for innhaldet i utsendinga.
Eventuelle førespurnader kan rettast til postmottak@bo.kommune.no.

Venleg helsing
Bø kommune
35059000/ postmottak@bo.kommune.no

Fra: Hans Olav Bakås <hans.olav.bakas@bakas.no>
Sendt: 2. desember 2018 16:31
Til: 'Mari Mølstre'
Emne: SV: 18/20626 Årsregnskap 2017 - IRMAT

Hei,
Har du funnet ut av dette?
Mvh
Hans Olav Bakås

Fra: Mari Mølstre <Mari.Molstre@bo.kommune.no>
Sendt: onsdag 24. oktober 2018 14.52
Til: Hans Olav Bakås <hans.olav.bakas@bakas.no>
Emne: SV: 18/20626 Årsregnskap 2017 - IRMAT

Hei,

Foreløpig har eg ikkje finne eit dokument som viser denne fordelinga, men eg sjekkar litt vidare, og så høyrer du frå meg når eg veit sikkert.

Med helsing

Mari Mølstre
Konsulent - service og støtte

Bø kommune
Telefon: 35 05 90 06 / 91 80 05 94
E-post: mari.molstre@bo.kommune.no

Fra: Hans Olav Bakås [mailto:hans.olav.bakas@bakas.no]
Sendt: tirsdag 16. oktober 2018 15.04
Til: Mari Mølstre <Mari.Molstre@bo.kommune.no>
Emne: VS: 18/20626 Årsregnskap 2017 - IRMAT

Hei,
Takk. Jeg prøver å se i årsoppgjøret etter fordeling mellom næring og selvkost, men finner ikke noe her?
Har dere andre dokumenter som viser fordelingen på næring og selvkost når årsregnskapet ble behandlet?
Mvh
Hans Olav Bakås

Fra: Mari Mølstre <Mari.Molstre@bo.kommune.no>
Sendt: tirsdag 16. oktober 2018 14.17
Til: 'hans.olav.bakas@bakas.no' <hans.olav.bakas@bakas.no>
Emne: 18/20626 Årsregnskap 2017 - IRMAT

Vedlagt fylgjer dokument frå Bø kommune. Sjå vedlegg for innhaldet i utsendinga.
Eventuelle førespurnader kan rettast til postmottak@bo.kommune.no.

Venleg helsing
Bø kommune
35059000/ postmottak@bo.kommune.no

Fra: Hans Olav Bakås <hans.olav.bakas@bakas.no>
Sendt: 19. februar 2019 20:01
Til: arnstorh@online.no; 'Ole Morten Aasgrav'; TFK-Telemark Kontrollutvalgsekratariat
Kopi: 'Glenn Thore Isaksen'; asbjorn@bohotell.no; peaein@online.no; 'Arnt Langkaas'; 'Borgar Torbjørn Kaasa'; siridyr@hotmail.com
Emne: VS: Sv[2]: Irmat
Vedlegg: Helge Aarnes brev 18. febr. 2019.docx; SV: 18/20626 Årsregnskap 2017 - IRMAT; SV: 18/20626 Årsregnskap 2017 - IRMAT; VS: 18/20626 Årsregnskap 2017 - IRMAT; Årsregnskap 2017 - IRMAT

Hei,
Deler denne med dere, dette er et brev som Ingebret Storkaas har sendt til Helge Aarnes.
Ingebret påpeker her ting som bør undersøkes, det er uheldig når det ikke er mulig å lese og forstå regnskapene fra kommunale selskaper.

I tillegg legger jeg ved 4 mailer ang spm om fordeling mellom næring og selvkost som er sendt til Bø kommunen for 4 mnd siden, hvor det ikke finnes dokumentasjon på beslutningsgrunnlaget for splitt i selvkost. Dette forsterker alvoret i det Storkaas tar opp i brevet, og er bekymringsfullt, vi er avhengig av at kommunen agerer som en ansvarlig eier og sørger for dokumentasjon når de godkjenner regnskaper som er sammenblanding av kommersiell drift og selvkost. Det er også beklagelig at de ikke svarer opp på berettige henvendelse som dette.

Oversikt over mailene som følger vedlagt.
02.12.2018 Etterlyser tilbakemelding… uten å få svar
24.10.2018 Venter på svar… kommunen svarer: «Foreløpig har eg ikkje finne eit dokument som viser denne fordelinga, men eg sjekkar litt vidare, og så høyrer du frå meg når eg veit sikkert.»
16.10.2018 Etterlyser dokumenter som viser fordelingen på næring og selvkost når årsregnskapet ble behandlet?
14.10.2018 Ber om å få komplett årsregnskap, med nota, samt med innstilling og vedtak som ble behandlet i GF før sommeren.

Mvh
Hans Olav Bakås

Fra: Ingebret Storkaas <istork@online.no>
Sendt: mandag 18. februar 2019 13.13
Til: Hans Olav Bakås <hans.olav.bakas@bakas.no>
Emne: Sv[2]: Irmat

Gvarv, den 18. febr. 2019.

Hei Helge

Jeg har studert regnskapene til IRMAT, og finner ikke noen god forklaring på hvordan de kan oppnå slike overskudd som de gjør.

Ifølge regnskapet hadde de i 2017 et overskudd før skatt på kr. 2.675.000. Ifølge opplysninger fra selskapet kommer ca. 70 % av omsetningen fra husholdningsavfall som da skal drives etter selvkostprinsippet. Den inntektsbringende delen av virksomheten utgjør derfor bare ca. 30%. Etter hva jeg kan forstå har de kun tre måter å skaffe seg overskudd på, nemlig på næringsavfall, drift av avfallsdepotet på Goasholtmyra, og utbytte fra Grønn Vekst Telemark AS. Det siste utgjorde i 2017 kr.375.000 (50% av kr. 750.000) Resten, kr. 2.300.000 må da nødvendigvis komme fra annen næringsvirksomhet. Hele den kommersielle delen av selskapet har en omsetning på ca. kr. 15.700.000. (ca. 30% av totalomsetningen på kr. 52.362.000) Dette gir en netto avkastning før skatt på ca. 15% av den kommersielle omsetningen.

En slik avkastning er det få næringsdrivende som oppnår, og jeg har derfor undersøkt hva som er en normal avkastning i avfallsbransjen. Det viser seg at et slikt resultat er hinsides det som er normalt i denne bransjen.

Det må derfor være naturlig å spørre hvordan det er mulig å oppnå slike resultater, og etter mitt skjønn finnes det bare tre muligheter:

1. At selskapets kostnader blir skjevfordelt mellom husholdningsavfall og næringsavfall, dvs. at det foregår kryssubsidiering.
2. At IRMAT oppnår helt andre priser enn konkurrentene på mottak av næringsavfall.
3. At drift av avfallsdepotet må være en glimrende butikk.

Den største aktøren på næringsavfall på Notodden er Notodden Renovasjon AS. De er sannsynligvis også den største kunden hos IRMAT. Dette selskapet har kontrakt med IRMAT på transport fra Goasholtmyra og til gjenvinningsmottak. Det bør derfor undersøkes om det foreligger koblinger her. Hvilken pris betaler de for å levere næringsavfallet til IRMAT, og hvilken pris har de for uttransporten fra Goasholtmyra? Er uttransporten konkurranseutsatt?

Jeg mener dette er relevante spørsmål som kontrollutvalget burde undersøke nærmere.

Ingebret

Temark

Agder og Telemark kontrollutvalgssekretariat IKS

Arkivsak-dok. 19/03347-1
Saksbehandler Ingebjørg Liland

Saksgang	Møtedato
Sauherad kontrollutvalg	26.02.2019

Kommunal registrering av psykisk utviklingshemmede og grunnlag for kompensasjon fra staten - Sauherad kommune

Forslag fra sekretariatet:

Saken legges frem uten forslag til vedtak.

Bakgrunn for saken:

Helt siden media (ref. VG 14.10.18) i begynnelsen av oktober avslørte at tre brødre uten å vite om det var registrert som psykisk utviklingshemmede av Tolga kommune, har det vært søkelys på hvordan systemet med registrering av psykisk utviklingshemmede fungerer. Og mange har spurt seg: Har dette skjedd i andre kommuner også? I tillegg har det kommet fram at noen kommuner har kjøpt bistand fra konsulenter i arbeidet med å registrere psykisk utviklingshemmede i kommunen.

Kontrollutvalget har bedt sekretariatet legge opp en sak med bakgrunn i «Tolgasaken» en sak som belyser status for Sauherad kommune (Kommunenes registrering av psykisk utviklingshemmede og grunnlag for kompensasjon fra staten).

Saksopplysninger:

Som følge av Tolga-saken har flere kontroll- og tilsynsaktører kommet på banen, og regjeringen bad om en helhetlig gjennomgang av alle deler av den såkalte Tolga-saken. Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) fikk en redegjørelse fra Fylkesmannen i Hedmark, hvor de anbefalte en uhildet gjennomgang av saken. Det har resultert i at de etablerte tilsynsmyndighetene, Helsetilsynet, Statens sivilrettsforvaltning og Fylkesmannen, har gått gjennom saken. Fylkesmannen i Vestland fikk denne forbindelse i oppgave å koordinere en helhetlig gjennomgang og vurdering av saksbehandlingen i saken. Fylkesmannen i Vestland, Statens sivilrettsforvaltning og Statens helsetilsyn la den 11.02.19 frem resultatene fra gjennomgangen av «Tolga-saken» for regjeringen. Gjennomgangen viser mangler i saksbehandlingen på alle områder og nivå som er undersøkt, derunder feil ved kommunens registrering som grunnlag for rammetilskudd

Fylkesmannen skal i tillegg til gjennomføre stikkprøver i andre kommuner. KS -leder Gunn Marit Helgesen har i denne forbindelse uttalt til Kommunal Rapport 22.10.18 at KS har gjennomført stikkprøver i kommuner som har hatt stor økning i antall psykisk utviklingshemmede. Det ser ut til å være naturlige forklaringer på den økningen. Ut fra det de vet i dag er det derfor ikke grunn til å tro at dette er et omfattende problem.

Antall personer med psykisk utviklingshemming som er 16 år eller eldre er et kriterium som inngår i inntektssystemet, som avgjør hva den enkelte kommune får i rammetilskudd fra staten. Kommunene innrapporterer selv via Altinn antall personer til helsedirektoratet, som forestår innsamlingen på vegne av KMD.

Ett av spørsmålene som har dukket opp i forbindelse med Tolga-saken er revisors ansvar, og det igjen er relevant for kontrollutvalget å kjenne til med tanke på påseansvaret kontrollutvalget har ovenfor revisor ref. Kontrollutvalgsforskriften § 4. Revisors ansvar begrenses til å sjekke at kriteriene fra Helsedirektoratets rundskriv (Rundskriv IS-3/2018) er oppfylt. Det er kommunen som har det øverste ansvaret for at de registreringer som sendes inn til Helsedirektoratet er korrekte, og at ingen blir registrert som psykisk utviklingshemmede uten å ha fått en slik diagnose av kvalifisert personell. I sitt attestasjonsarbeid sjekker revisor at de registreringer kommunen har gjort, er i henhold til kriterier fastsatt i rundskriv fra Helsedirektoratet. Et av disse kriteriene er at det skal foreligge en diagnose. Men revisorer er ikke leger, og de kan ikke – og skal ikke – gå inn i selve diagnosene og vurdere dem. Det er helsevesenets ansvar.

Rundskriv IS-3/2018 har satt følgende kriterier for utregning av rammetildeling i inntektssystemet mht. personer med psykisk utviklingshemming:
1. a) har diagnostisert psykisk utviklingshemming eller Downs syndrom, eller

b) har ein diagnostisert sjeldan tilstand/kromosomlidelse som medfører psykisk utviklingshemming (dei vanlegaste er Retts syndrom, Angelmans syndrom, Cri du Chat syndrom og Cornelia de Langes syndrom), eller

c) har skriftleg stadfesting frå lege eller psykolog på at tilstanden til vedkommande oppfyller diagnosekriteriene for psykisk utviklingshemming, slik desse går fram av diagnosekode F70-F79 i ICD-10 og diagnosekode P85 i IPCP-2

2. er fylt 16 år pr. 1.1.2018

3. pr. 1.1.2018 har vedtak om tenester etter helse- og omsorgstenestelova § 3-2 første ledd nr. 6, herunder BPA etter § 3-8, eller får omsorg av ein person som er tildelt avlastning eller omsorgsstønad for dette etter helse- og omsorgstenestelova § 3-6 nr. 2 eller 3

Unntak:
Kommunen skal ikkje registrere personar som:
a. bur i ein av Landsbystiftelsen sine bukollektiv eller landsbyar
b. personar som det vert gitt vertskommunetilskot for; sjå oversikt over kommunar som får vertskommunetilskot i vedlegg nr. 1»

Kommunene registrerer tallet selv inne i Altinn. Når det gjelder kontroll står det følgende:

«Kontroll av registrering
Kommunen har sjølv ansvaret for at registreringa er korrekt. Kommunens revisor skal kontrollere at registreringa er gjort slik det står i rundskrivet. Revisor og rådmann signerer på skjemaet vedlegg 2 til rundskrivet. Skjemaet skal oppbevarast i kommunen for evt. seinare kontroll.»

For å sikre at kommunen etterkommer de føringene som gis i Rundskriv IS-3/2018 og følger kriteriene for utregning av rammetildeling i inntektssystemet mht. personer med psykisk utviklingshemming, har kontrollutvalget bed rådmann til å møte for å redegjøre for saken.

Kontrollutvalget ber om en redegjørelse for følgende punkter:

- Status for Sauherad kommune – Hvor mange med diagnosen psykisk utviklingshemmede er registret i 2017/2018? er det stor økning fra tidligere år?

- Hvilke kvalitetssikrings- og godkjenningsrutiner ligger til grunn for utbetalingsanmodningen til Helsedirektoratet; som godkjennes av rådmann og revisor?
- Har kommunen kontrollrutiner for å sikre seg at de har korrekte vedtak – i så fall hvilke?
- Kjenner rådmann til konkrete brudd på regelverket og/eller god forvaltningspraksis?
- Har kommunen kjøpt bistand fra konsulenter i arbeidet med å registrere psykisk utviklingshemmede?

Kommunalsjef for Helse Cecilie Stangeby møter i saken.

Vurdering fra sekretariatet:

Etter sekretariatets vurdering ivaretar kontrollutvalget sin kontrolloppgave ved å rette fokus på kommunens registrering av psykisk utviklingshemmede og grunnlag for kompensasjon fra staten, og ved å stille spørsmål til hvilke kvalitetssikrings- og godkjenningsrutiner som ligger til grunn for utbetalingsanmodningen til Helsedirektoratet (som godkjennes av rådmann og revisor).

Saken legges frem uten forslag til vedtak i påvente av administrasjonens redegjørelse.

Vedlegg:

- Rundskriv IS-3/2018

Til landets kommuner

Rundskriv IS-3/2018

Kriteriedata for inntektssystemet 2019

Registrering av tal på personar med psykisk utviklingshemming i kommunane

Dette rundskrivet erstattar rundskriv IS-3/2017.

Tal på registrerte personar med psykisk utviklingshemming pr. 1.1.2018 er med og dannar grunnlag for utrekning av rammetildelinga i inntektssystemet for 2019. Som grunnlag for kriteriedata for inntektssystemet 2018, skal alle kommunane sende inn tal pr. 1.1.2018.

Det vi ber kommunane å registrere og sende oss, er antall personar som:

1. a) har diagnostisert psykisk utviklingshemming eller Downs syndrom, *eller*
   b) har ein diagnostisert sjeldan tilstand/kromosomlidelse som medfører psykisk utviklingshemming (dei vanlegaste er Retts syndrom, Angelmans syndrom, Cri du Chat syndrom og Cornelia de Langes syndrom), *eller*
   c) har skriftleg stadfesting frå lege eller psykolog på at tilstanden til vedkommande oppfyller diagnosekriteriene for psykisk utviklingshemming, slik desse går fram av diagnosekode F70-F79 i ICD-10 og diagnosekode P85 i IPCP-2

2. er fylt 16 år pr. 1.1.2018

3. pr. 1.1.2018 har vedtak om tenester etter helse- og omsorgstenestelova § 3-2 første ledd nr. 6, herunder BPA etter § 3-8, eller får omsorg av ein person som er tildelt avlastning eller omsorgsstønad for dette etter helse- og omsorgstenestelova § 3-6 nr. 2 eller 3

Unntak
Kommunen skal ikkje registrere personar som:
a. bur i ein av Landsbystiftelsen sine bukollektiv eller landsbyar
b. personar som det vert gitt vertskommunetilskot for; sjå oversikt over kommunar som får vertskommunetilskot i vedlegg nr. 1

Nærare om registreringa
Den kommunen der personen bur og får tenester (heimkommunen), og som pr. 1.1.2018 har det økonomiske ansvaret for tenestene til personen, skal registrere personen. Også der heimkommunen kjøper tenester til vedkommande i ein annan kommune eller frå private aktørar, skal heimkommunen registrere personen.

Dersom ein person oppheld seg og får tenester i to ulike kommunar, og begge kommunane pr. 1.1.2018 har fatta vedtak om tenester til personen, skal det føreligge ein avtale mellom kommunane om kva for ein kommune som registrerer personen.

Registreringa skjer i Altinn-skjemaet «Registrering av tall på personer med psykisk utviklingshemning». Kommunen (den personen som har fullmakt) fyller ut skjemaet, signerer og sender det inn til Helsedirektoratet gjennom Altinn.

Kontroll av registrering
Kommunen har sjølv ansvaret for at registreringa er korrekt. Kommunens revisor skal kontrollere at registreringa er gjort slik det står i rundskrivet. Revisor og rådmann signerer på skjemaet vedlegg 2 til rundskrivet. Skjemaet skal oppbevarast i kommunen for evt. seinare kontroll.

Tidsfrist
Frist for registrering og innsending i Altinn er 15. april 2018.

Spørsmål
Kontaktperson for spørsmål er Elin S. Kitmitto, tlf. 24 16 32 40, epost esk@helsedir.no

KOPI:
Den norske Revisorforening, post@revisorforeningen.no
Norges Kommunerevisorforbund, post@nkrf.no
Helse- og omsorgsdepartementet, postmottak@hod.dep.no
Kommunal- og moderniseringsdepartementet, postmottak@kmd.dep.no
Landets fylkesmenn

Temark

Agder og Telemark kontrollutvalgssekretariat IKS

Arkivsak-dok. 19/02838-1
Saksbehandler Ingebjørg Liland

Saksgang	Møtedato
Sauherad kontrollutvalg	06.02.2019

Årsmelding 2018 for kontrollutvalget - Sauherad Kommune

Forslag fra sekretariatet:
Kontrollutvalget godkjenner årsmeldingen for 2018 slik den foreligger.

Kontrollutvalgets innstilling til kommunestyret:
«Kommunestyret tar Årsmelding 2018 for Sauherad kontrollutvalg til orientering, og anser den for å gi en tilfredsstillende oversikt over kontrollutvalgets aktivitet i 2018.

Bakgrunn for saken:
Kontrollutvalget skal i henhold til kommuneloven § 77, punkt 6, informere kommunestyret om sitt arbeid.

Saksopplysninger:
Årsmeldingen oppsummerer utvalgets viktigste aktiviteter gjennom 2018, og gir et bilde av utvalgets formelle rolle, instruks og forholdet til revisjonen og sekretariatet. Kontrollutvalget avgir hvert år uttalelse til kommuneregnskapet, adressert til kommunestyret. Etter forskrift for kontrollutvalg, skal kontrollutvalget rapportere om resultatet av gjennomførte forvaltningsrevisjonsprosjekter og selskapskontroll. Bestemmelsen må ses i sammenheng med vedtatte planer og presenteres på denne måten for året 2018.

Vurdering fra sekretariatet:
Sekretariatet legger med dette frem forslag til årsmelding for 2018 for godkjenning i kontrollutvalget. Den vil deretter oversendes kommunestyret til orientering.

Vedlegg:
- Kontrollutvalgets årsmelding 2018 – Sauherad kommune (utkast).

Sauherad kommune

Kontrollutvalgets årsmelding 2018

Temark
Agder og Telemark
Kontrollutvalssekretariat IKS

1. INNLEDNING

Kontrollutvalgets årsmelding for 2018 skal gi et bilde av Sauherad kontrollutvalgs formelle rolle, instruks, forholdet til revisjonen og sekretariatet og de viktigste saker som er behandlet i året med kommentar. I henhold til kommunelova er kontrollutvalget det eneste politiske utvalget en kommune er pålagt å ha, foruten formannskapet.

Kontrollutvalgets hovedoppgave er å føre tilsyn og kontroll med den kommunale forvaltningen på vegne av kommunestyret, og se til at kommunen har en forsvarlig revisjonsordning. Utvalget avgir hvert år en uttalelse til kommuneregnskapet, adressert til kommunestyret. Etter forskrift for kontrollutvalg, skal kontrollutvalget årlig rapportere om resultatet av gjennomførte forvaltningsrevisjonsprosjekter og selskapskontroll. Kontrollutvalget rapporterer direkte til kommunestyret.

2. SAMMENSETNING AV KONTROLLUTVALGET

Alle kommuner og fylkeskommuner plikter å velge et kontrollutvalg. Kommunestyret kan foreta nyvalg av kontrollutvalgets medlemmer i valgperioden, men da må hele utvalget formelt velges på nytt. Regler for valg av medlemmer til kontrollutvalget er fastsatt i egen forskrift. Det er strenge begrensninger i hvem som er valgbare til utvalget for å sikre utvalgets uavhengighet og legitimitet.

Sauherad kontrollutvalg var i 2018 sammensatt slik:

Medlemmer	Varamedlemmer
Leder Helge Aarnes (H) Nestleder Gunhild Kleven Ripegutu (Ap) Medlem Roar Darrud (Sp) Medlem Hanna Nyborg Storm (Sp) Medlem Jarl Olav Rugtveit (Krf)	Vara for Aarnes, Darrud og Storm: Vara nr. 1 Kjetil Nyhus (Sp) Vara nr. 2 Peder S. Rekkedal (Sp) Vara nr. 3 Anne Kari Nyhus (SP) Vara for Kleven Ripegutu og Rugtveit: Vara nr. 1 Halvor Langåsdalen (V)

Kommuneloven krever at minst ett av medlemmene skal velges blant kommunestyrets medlemmer. Departementet har tolket det slik at dette gjelder valg ved kommunestyrets konstituering.

3. RAMMER FOR KONTROLLUTVALGETS ARBEID

Etter Kommunelovens § 77 er kommunestyret pålagt å opprette et eget kontrollutvalg som skal forestå det løpende tilsyn og kontroll med den kommunale forvaltning og de folkevalgte organ som kommunestyret har opprettet. Tilsynet og kontrollen skjer på vegne av kommunestyret.

Kommuneloven § 77 slår fast:

Kontrollutvalget skal påse at kommunens eller fylkeskommunens regnskaper blir revidert på en betryggende måte. Kontrollutvalget skal videre påse at det føres kontroll med at den økonomiske forvaltning foregår i samsvar med gjeldende bestemmelser og vedtak, og at det blir gjennomført systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og forutsetninger (forvaltningsrevisjon).

Kontrollutvalget skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens interesser i selskaper m.m."

Kontrollutvalgets oppgaver er i utgangspunktet gitt i kommuneloven § 77, og i forskrift om kontrollutvalg av 15.06.2004, men kommunestyret kan konkret be utvalget utføre særskilte tilsynsoppgaver på sine vegne. Kontrollutvalgets hovedoppgave er å føre tilsyn og kontroll med den kommunale forvaltningen på vegne av kommunestyret og påse at kommunen har en forsvarlig revisjonsordning. Kontrollutvalget skal ifølge kommuneloven sørge for mange oppgaver som vi vil komme nærmere inn på senere.

4. OPPLÆRING OG KURS

Det stilles stadig større krav og forventninger til kontrollutvalgets kompetanse, både fra det politiske miljø og kommunens innbyggere. Endret regelverk gjør det nødvendig å legge til rette for opplæring og kursvirksomhet for alle medlemmer av kontrollutvalget. Kunnskap om kontrollutvalgets rolle, oppgaver og lovverk er nødvendig for å utføre de oppgaver som fremgår av lov og forskrift. Slik opplæring og kursvirksomhet kan skje lokalt (høst og vårkonferanse i regi av Temark) eller gjennom sentrale tilbud.

Kontrollutvalget inviteres blant annet årlig til landskonferansen for kontrollutvalg i regi av Norges kommunerevisorforbund (NKRF) og fagkonferansen i regi av Forum for kontroll og tilsyn (FKT). Disse samlingene er en viktige for å tilføre kontrollutvalgets medlemmer ny kunnskap, og det er en arena der kontrollutvalgs medlemmer fra hele landet møtes og drøfter saker og arbeidsmetoder.

Kontrollutvalget var representert på NKRFs kontrollutvalgskonferanse samt på Temarks høst- og vårkonferanse i 2018.

5. SEKRETARIAT

Kontrollutvalget får sekretariatsbistand fra Agder og Telemark kontrollutvalgssekretariat IKS (Temark). Med oppdrag for 31 kommuner og 3 fylkeskommuner i Vest-Agder, Aust-Agder og Telemark er Temark et av landets største kontrollutvalgssekretariat. Sekretariatet har åtte ansatte og fast sekretær for kontrollutvalget i Sauherad i 2018 var Ingebjørg Liland.

Sekretariatet forbereder sakene til kontrollutvalget, gir løpende rådgivning, skriver saksfremstillinger, bistår kontrollutvalget i praktisk tilrettelegging og oppfølging av møter, samt vedtaksoppfølging. Det er sekretariatet som har innstillingsrett overfor utvalget.

I det løpende arbeidet er sekretariatet bindeledd mellom utvalg og revisjonen, og utfører oppgaver på vegne av kontrollutvalget.

6. REVISJON

Kommunen er medeier i, og har avtale om levering av revisjonstjenester med Telemark kommunerevisjon IKS (TKR). Selskapet leverer revisjonstjenester til tjue kommuner og en fylkeskommune.

TKR utfører regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll for Sauherad kommune. Avtalen mellom TKR og kommunen omfatter timer til fordeling på regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon. Selskapskontroll er en tjeneste som kjøpes i tillegg.

På regnskapsrevisjon var oppdragsrevisor for Sauherad kommune Birgitte Lindner Bøen, oppdragsansvarlig revisor er Kjell Ekman. Kirsti Torbjørnson er oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor for TKR. Oppdragsrevisor for forvaltningsrevisjon varierer fra prosjekt til prosjekt.

7. ØKONOMI

For å utøve sin funksjon på en god måte har kontrollutvalget lagt vekt på å be kommunestyret om økonomiske rammer som muliggjør den aktiviteten som det legges opp til i møte- og arbeidsplanen. Kontrollutvalget er i henhold til kommuneloven pålagt å utarbeide budsjettforslag for kontroll- og tilsynsvirksomheten i kommunen.

Regnskapstallene for den samlede kontroll- og tilsynsvirksomheten i kommunen fremkommer av kommunens samlede årsregnskap.

Budsjett og regnskap for 2018:

Beskrivelse:	**Budsjett**	**Regnskap**
Godtgjørelse til folkevalgte, tapt arbeidsfort.	27 000	17 070
Arbeidsgiveravgift	3 000	2 407
Møteutgifter, bevertning	2 000	0
Opplæring/kurs/andre møter	50 000	25 161
Reiseutgifter	10 000	1 091
Kontingenter/abonnement	2 000	4 775
Sum kontrollutvalget:	94 000	50 504
Kjøp av sekretariatstjenester	140 000	139 590
Kjøp av revisjonstjenester	681 000	680 498
Selskapskontroll o.l.	35 000	25 914
SUM TOTALT	**950 000**	**896 505**

Kontrollutvalget får årlig lagt frem en egen sak som går på økonomien knyttet til kontroll- og tilsynsvirksomheten, slik at kontrollutvalget kan holde seg oppdatert på utvalget sin økonomiske stilling, i tillegg til kostnadene til sekretariat og revisjon.

8. KONTROLLUTVALGETS ARBEID– MØTER OG SAKER

Møter 2018
Kontrollutvalget har i 2017 avholdt 6 møter og behandlet 31 saker. På flere av møtene har orienteringer i saker blitt gitt til kontrollutvalgene i Sauherad og Bø i fellesskap.

Åpne møter
Som for andre folkevalgte organ er møtene i kontrollutvalget som hovedregel åpne. Sakskart, saksdokumenter og protokoller legges løpende ut på sekretariatets hjemmeside (www.temark.no), og distribueres elektronisk til kontrollutvalgets medlemmer og andre som skal ha kopi av innkallingen.

Deltakelse fra administrasjonen
Rådmannen deltar (etter innkalling) på flere av kontrollutvalgets møter. I 2018 har rådmannen møtt i 4 av 6 møter (26.02.18, 16.04.2018, 06.09.2017og 26.09.18). God dialog med den administrative ledelsen er viktig for kontrollutvalget i sitt arbeid.

I tillegg til rådmann Åse Egeland deltok følgende fra administrasjonen på møter i 2018:
- kommunalsjef oppvekst Beate Darrud (26.02.18, 11.06.18 og 17.09.18)
- kommunalsjef stab/støtte/utvikling Mona Slaaen (26.02.18, 16.04.18, 17.09.18 og 26.11.18)
- avdelingsleder stab, støtte og utvikling Svein Taranrød (16.04.18)
- kommunalsjef teknisk Vidar Lofthus (26.09.18)
- prosjektleder ny kommune Per Dehli (26.09.18)
- kommunalsjef helse, omsorg og velferd Cecilie Stangeby (26.11.18)

Deltakelse fra ordfører
Ordfører Mette Haugholt har vært til stede i 2 av 6 møter (26.02.2018 og 17.09.18). Det at ordfører møter på kontrollutvalgets møter er viktig for å bidra til en god dialog mellom kommunens øverste ledelse og kontrollutvalget, og styrker relasjonen mellom kommunestyret og kontrollutvalget.

Orienteringer og enhetsbesøk
Utvalget ønsker å ha oppdatert informasjon om kommunens virksomhet, og samtidig gjøre egen funksjon kjent for både innbyggere og kommunens ansatte. Administrasjonen inviteres med jevne mellomrom til kontrollutvalget for å orientere om forskjellige virksomhetsområder i kommunen. Kontrollutvalget ønsker å være synlig og ha god kontakt med kommunens ledelse og ansatte/organisasjonen forøvrig.

Kontrollutvalget besøker med jevne mellomrom ulike kommunale enheter/avdelinger, får orienteringer og besøker kommunalt eide virksomheter for å skaffe seg direkte kunnskap om kommunens virksomhet og slik ha direkte kontakt ut mot ansatte i Sauherad kommune. I 2018 var kontrollutvalget på besøk på Gvarv renseanlegg.

Kommunens virksomhet = mangfold av saker
En stor del av kontrollutvalgets saksbehandling omfatter forhold utvalget er pålagt å arbeide

med, gjennom kravene i kommuneloven § 77 og forskrift om kontrollutvalg. Hvilket fokus som velges i de ulike arbeidsoppgavene er det i stor grad opp til utvalget å definere selv.

Kontrollutvalget kan etter anmodning fra kommunestyret, etter innspill fra innbyggere eller på eget initiativ ta opp forhold ved kommunens virksomhet, som kan knyttes til utvalgets tilsynsarbeid.

Kontrollutvalget behandler ikke enkeltsaker og er ikke et klageorgan. Men, henvendelser rundt enkeltsaker kan i noen tilfeller føre til at temaer tas opp i kontrollutvalget, og at kommunens håndtering av et bestemt saksfelt blir satt ekstra søkelys på.

Kontrollutvalget er også opptatt av hvordan kommunen følger opp rapporter fra andre tilsyn.

Saker behandlet i Kontrollutvalget i 2018:

- Orientering fra revisjonen (egen sak i hvert møte)
- Årsmelding 2017 for kontrollutvalget – Sauherad kommune
- Årsrapport og årsregnskap 2017 for skatteoppkreveren i Sauherad kommune
- Forvaltningsrevisors egenvurdering av uavhengighet
- Forvaltningsrevisjonsrapport del 1 – Midt-Telemark barnevernstjeneste
- Sauherad kommunes årsregnskap og årsberetning 2017 – kontrollutvalgets uttalelse
- Oppfølging av rapport fra forvaltningsrevisjon – Arkiv og dokumenthåndtering
- Oppfølging av rapport fra eierskapskontroll – Styresammensetning, styreevaluering og valgprosess
- Revisors uavhengighetserklæring 2018
- Overordnet revisjonsstrategi for regnskapsrevisjon 2018
- Forvaltningsrevisjonsrapport del 2 – Midt-Telemark barnevernstjeneste
- Oppfølging av forvaltningsrevisjonsrapport del 1 – Midt-Telemark barnevernstjeneste
- Henvendelse vedrørende forståelsen av delegasjonsreglementet
- Budsjett for kontroll og tilsyn 2018 – Sauherad kontrollutvalg
- Orientering om sammenslåingsprosessen av Bø og Sauherad
- Forvaltningsrevisjonsrapport – Eierskap, styring og formål – IRMAT AS
- Orientering om rådmannens budsjettforslag 2019
- Møte og arbeidsplan 2018 – Sauherad kontrollutvalg
- Orientering – saksomkostninger i forbindelse med kommunens tap i høyesterett
- Referatsaker (egen sak i hvert møte)
- Eventuelt (egen sak i hvert møte)

9. REGNSKAPSREVISJON

Revisjon av årsregnskapet er en helt sentral del av kommunens egenkontroll. Revisor skal gi trygghet for at en kan stole på informasjonen kommunen gir om sin økonomi. Dette er en viktig oppgave. Revisor er en uavhengig og objektiv tredjeperson som gjennom sine kontroller kan avdekke og forebygge feil og mangler i den økonomiske rapporteringen. Revisor vil i tillegg veilede kommunen for å bidra til å forebygge og avdekke feil og misligheter.

Kontrollutvalget skal påse at kommunen blir revidert på en betryggende måte. Utvalget er derfor avhengig av at revisor gir tilstrekkelig rapportering om revisjonsarbeidet. At kontrollutvalget og

revisor har en god dialog og god forståelse av sine oppgaver, er viktige forutsetninger for å være trygg på at revisjonsarbeidet blir forsvarlig utført.
Kontrollutvalget registrerer at revisors arbeid med å utføre regnskapsrevisjon de siste årene er blitt mer omfattende, spesielt knyttet til de mange attestasjonsoppgaver (særattestasjoner) som utføres på vegne av staten og andre offentlige organer. I tillegg til avgitte beretninger og uttalelser mottar kontrollutvalget jevnlig i møter informasjon om utført regnskapsrevisjon.

Kontrollutvalget har ved flere anledninger gitt utrykk for at det gjøres mye godt arbeid innenfor området regnskapsrevisjon og at de er fornøyd med måten revisjonen løser oppdraget på.

10. FORVALTNINGSREVISJON OG ANDRE RAPPORTER

Forvaltningsrevisjon er et verktøy som kommunestyret og kontrollutvalget skal bruke for å sikre at kommunen drives på en måte som ivaretar innbyggernes behov og rettigheter best mulig. Forvaltningsrevisjon er en av de pålagte oppgavene til kontrollutvalget. Gjennom forvaltningsrevisjon kan kontrollutvalget undersøke om kommunen etterlever regelverk, når fastsatte mål, og om ressursene forvaltes på en effektiv måte.

Kontrollutvalget har vært delaktig i velg av tema og utforming av problemstillinger basert på en risiko- og vesentlighetsvurdering, innenfor de rammer som er gitt av kommunestyret. Kontrollutvalget er delegert myndighet til å bestemme hvordan avsatte ressurser til forvaltningsrevisjon skal benyttes, og revisjonen skal gjennomføre forvaltningsrevisjonen i henhold til faglige krav i løpet av valgperioden.

Selv om det er spesifikke krav til gjennomføring av en forvaltningsrevisjon, er det viktig at kontrollutvalget involverer seg i valg av problemstillinger, avgrensninger og tilnærming. Forvaltningsrevisjon gir kontrollutvalget muligheten til å gå i dybden i ulike saksforhold, innen ethvert virksomhetsområde i kommunen. Forvaltningsrevisjon vil derfor kunne ha høy nytteverdi, både i utvalgets kontrollvirksomhet, og i kommunens internkontroll og forbedringsarbeid.

Kontrollutvalget skal minst en gang i valgperioden og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, utarbeide en plan for forvaltningsrevisjon. Planen skal vedtas av kommunestyret selv, men kommunestyret kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planperioden. Dette gjøres i de aller fleste kommuner Temark er sekretariat for, inkl. i Sauherad kommune.

Plan for forvaltningsrevisjon 2016-2019
Revisjonen presenterte overordnet analyse og plan for forvaltningsrevisjon for Sauherad kommune for kontrollutvalget våren 2016. Kontrollutvalget behandlet planen 24.05.2016, og den ble godkjent av kommunestyret 16.06.2016.

Kontrollutvalget har i 2018 behandlet to forvaltningsrevisjonsrapporter, og fulgt opp to prosjekt.

Midt-Telemark barnevern del 1 – Økonomistyring og saksbehandling
Kontrollutvalget behandlet rapporten i møte 26.02.18, sak 7/18. Rapporten tok for seg følgende problemstillinger:
Ressurser og økonomi

- Hvordan er ressurssituasjonen i barnevernstjenesten?

- Har barnevernstjenesten god økonomistyring?

Saksbehandling og tiltak

- I hvilken grad sikrer barnevernstjenesten at saksbehandlingen er i samsvar med gjeldende regelverk?
- I hvilken grad følger barnevernet opp barn med tiltak?

Rapporten konkluderte med følgende til anbefalinger:
Sauherad, Bø og Nome bør i felleskap avtale rutiner som sikrer at Midt-Telemark barneverntjeneste

- har realistiske budsjett,
- rapporterer på budsjett og økonomi slik kommuneloven krever, og
- har hensiktsmessige fordelingsnøkler.

Sauherad, Bø og Nome bør hver for seg

- sikre at kommunens budsjett for administrasjon av barnevernstjenesten og for barnevernstiltak er realistiske.

Sauherad som vertskommune bør

- sikre at barnevernstjenestens budsjettforslag er realistiske og at regnskap blir riktig ført, fordelt og rapportert,
- sikre at barnevernstjenestens rapportering til samarbeidskommunene om utgifter til barnevernstiltak er korrekt,
- etablere internkontroll som sikrer at kommunen utfører oppgavene i samsvar med barnevernloven, og
- etablere ytterligere tiltak for å sikre at barneverntjenesten utfører sine arbeidsoppgaver i samsvar med barnevernloven.

Kommunestyret behandla rapporten i møte 22.03.2018, sak 16/18 og vedtok i kontrollutvalgets innstilling.

Kontrollutvalget har i 2018 hatt første oppfølgingen av rapporten. Rapporten følges videre opp i 2019.

Midt-Telemark barnevern del 2 – Forebyggende arbeid for barn og unge

Kontrollutvalget behandlet rapporten i møte 11.06.18, sak 17/18. Rapporten tok for seg følgende problemstillinger:

- I hvilken grad arbeider kommunene systematisk med forebyggende innsats rettet mot barn og unge?
- I hvilken grad har kommunene tiltak som sikrer at mistanker om omsorgssvikt blir meldt til barnevernstjenesten?

Rapporten konkluderte med følgende til anbefalinger:

- utarbeide planer for arbeidet med barn og unge som beskriver ansvar, organisering, ledelse og samarbeid mellom ulike etater
- styrke tverrfaglig samarbeid om forebygging slik at barnefamilier får koordinere tjenester
- sørge for at ansatte har god forståelse av de muligheter og begrensninger som ligger i bestemmelsene om taushetsplikt
- sørge for at alle ansatte som jobber i tjenester med barn, har kunnskap om meldeplikten
- vurdere å informere lag og organisasjoner om hva de gjør dersom de er bekymret for et barn.

Kommunestyret behandla rapporten i møte 21.06.2018, sak 48/18 og vedtok i kontrollutvalgets innstilling.

Arkiv og dokumenthåndtering
Kontrollutvalget fulgte opp kommunestyrets vedtak etter forvaltningsrevisjonsrapporten som omhandlet arkiv og dokumenthåndtering i møte 16.04.18, sak 9/18.
Kontrollutvalget fattet vedtak der de ber administrasjonen komme tilbake til kontrollutvalget juni 2019, med en ny tilbakemelding på oppfølgingen av rapporten.

11. SELSKAPSKONTROLL

Selskapskontroll er en av de pålagte oppgavene til kontrollutvalget og er et viktig virkemiddel for å sikre at selskapene underlegges demokratisk styring og kontroll, og at kommunens eierinteresser ivaretas på en god måte.

Formålet med selskapskontrollen fremkommer av § 14 i forskrift om kontrollutvalg i kommuner. Kontrollutvalget skal påse at det gjennomføres kontroll med forvaltningen av eierinteresser i de selskapene som er omfattet av slik kontroll, herunder å kontrollere om den som utøver kommunens eierinteresser i selskapet gjør dette i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger (eierskapskontroll). Selskapskontroll kan også omfatte forvaltningsrevisjon.

Kommunestyret skal minst en gang i valgperioden og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, utarbeide en plan for selskapskontroll. Planen skal vedtas av kommunestyret selv, men kommunestyret kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planperioden. Dette gjøres i de aller fleste kommuner Temark er sekretariat for, inkl. i Sauherad kommune

Plan for selskapskontroll 2016-2019
Revisjonen presenterte plan for selskapskontroll for Sauherad kommune for kontrollutvalget våren 2016. Kontrollutvalget behandlet planen 24.05.2016, og den ble godkjent av kommunestyret 07.04.2016. Planen har en annen form enn tidligere, da denne er tematisk basert fremfor rent selskapsbasert.

Kontrollutvalget har i 2018 behandlet en selskapskontroll samt fulgt opp vedtak etter eierskapskontroll.

Eierskap, styring og formål – IRMAT AS
Kontrollutvalget behandla rapporten den 26.09.18 sak 25/18. Rapporten handlet om følgende problemstilling:

- I hvilken grad utøver kommunene eierskapet i selskapet i samsvar med relevante anbefalinger og kommunestyrene sine vedtak?
- Driver selskapet i samsvar med vedtektsfestet formål og eventuell avtale mellom selskapet og kommunene?
- Har selskapet nødvendige tillatelser for å drive virksomheten?
- Gjelder offentlighetsloven for IRMAT?
- Har IRMAT fulgt opp anbefalingene som ble vedtatt etter selskapskontrollen i 2009?
    - om selskapet har avklart spørsmål om selskapets skatteplikt
    - om selskapet har utarbeidet retningslinjer som sikrer at selskapets anskaffelser skjer i henhold til gjeldende regelverk

- I hvilken grad har IRMAT arbeidet i samsvar med gjeldende regler og føringer fra eier/kommunene ved etableringen av gjenvinningsstasjonen på Brenna?
- Har planprosessen vedr. etablering av gjenvinningsstasjon på Brenna vært i tråd med reglene i plan og bygningsloven?
- I hvilken grad overholder IRMAT gjeldende krav og retningslinjer for beregning av og

Rapporten konkluderte med følgende til anbefalinger:
Kommunestyret tar rapporten til orientering. og ber Sauherad kommune sørge for:

- å vurdere organiseringen i selskap som opererer med konkurransevirksomhet i tillegg til monopolvirksomhet for å minske risiko for kryssubsidiering og rolleblanding.
- klare fullmakter for den som skal møte i generalforsamlingen, eventuelt ta slike fullmakter inn i delegasjonsreglementet.
- en klarere regulering av forholdet mellom kommunen som bestiller og selskapet som utfører

Kommunestyret ber selskapet sørge for:

- at kravene til utvidet egenregi er oppfylt, f.eks. ved å skille nærings-virksomheten og tjenesteytingen til kommunen i selvstendige juridiske enheter, slik at den enheten som leverer tjenester til kommunen kan oppfylle aktivitetskriteriet i anskaffelsesforskriften, alternativt å justere selskapets formål og å redusere næringsaktiviteten i selskapet, slik at denne aktiviteten utgjør mindre enn 20 % av selskapets totale omsetning.
- at offentlighetslovens krav til postjournal blir fulgt.
- å utarbeide innkjøpsreglement som er tilpasset virksomhetens størrelse og kompleksitet.
- å sørge for at selskapet har tiltak som kan sikre gode forretningsmessige betingelser i samsvar med selskapets formål.
- å sikre at håndteringen av fond er i samsvar med retningslinjene (H-3/14).
- å dokumentere kostnader for levering av selvkosttjenesten for hver kommune, og fastsette avgiftene med bakgrunn i den enkelte kommunes selvkost.

Kommunestyret behandla rapporten i møtet 18.10.18, sak 65/18. Følgende vedtak ble fattet:
På bakgrunn av de opplysninger som fremkommer i forvaltningsrevisjonsrapporten, retter kommunestyret sterk kritikk mot det forrige styret for Irmat.

Kommunestyret tar rapporten til orientering, og ber Sauherad kommune sørge for:

- å vurdere organiseringen i selskap som opererer med konkurransevirksomhet i tillegg til monopolvirksomhet for å minske risiko for kryssubsidiering og rolleblanding
- klare fullmakter for den som skal møte i generalforsamlingen, eventuelt ta slike fullmakter inn i delegasjonsreglementet
- en klarere regulering av forholdet mellom kommunen som bestiller og selskapet som utfører

Kommunestyret ber selskapet sørge for:

- at kravene til utvidet egenregi er oppfylt, f.eks. ved å skille nærings-virksomheten og tjenesteytingen til kommunen i selvstendige juridiske enheter, slik at den enheten som leverer tjenester til kommunen kan oppfylle aktivitetskriteriet i anskaffelsesforskriften, alternativt å justere selskapets formål og å redusere næringsaktiviteten i selskapet, slik at denne aktiviteten utgjør mindre enn 20 % av selskapets totale omsetning.
- at offentlighetslovens krav til postjournal blir fulgt.
- å utarbeide innkjøpsreglement som er tilpasset virksomhetens størrelse og kompleksitet.
- å sørge for at selskapet har tiltak som kan sikre gode forretningsmessige betingelser i samsvar med selskapets formål.
- å sikre at håndteringen av fond er i samsvar med retningslinjene (H-3/14).

- at de bruker spisskompetanse i gjennomgang av selvkost, med mål om å komme fram til den mest rettferdige løsningen for abonnentene

Det bør gjennomføres en ny selskapskontroll av IRMAT AS i slutten av neste valgperiode for å se til at anbefalingene i denne rapporten er fulgt opp.

Kommunestyret ber om at rådmannen tar opp med selskapet de forhold som er påpekt i rapporten, og spesielt om den inngåtte avtalen om leie av arealene på Brenna er inngått etter korrekte forutsetninger.
Rådmannen bes spesielt om å få gjennomført en lovlighetsvurdering av avtaleinngåelsen.
Rådmannen rapporterer tilbake til kommunestyret før årsskiftet.

Eierskapskontroll – Styresammensetning, styreevaluering og valgprosess
Vedtaket etter eierskapskontrollrapporten ble fulgt opp av kontrollutvalget i møte 16.04.2018, sak 10/18. Kontrollutvalget fant den skriftlige tilbakemeldingen på oppfølgingen av eierskapskontroll tilfredsstillende, og avsluttet saken.

12. KONKLUSJON OG AVSLUTTENDE KOMMENTARER

Kontrollutvalgets årsmelding for 2018 legges med dette frem for kommunestyret til orientering. Ved å se årsplan og årsmelding for 2018 i sammenheng, kan kommunestyret se om de vedtatte oppgaver og målsettinger for kontrollutvalget er eller blir fulgt opp.

Bø, 26.02.2019

Helge Aarnes
Leder

Ingebjørg Liland
Utvalgssekretær

Temark

Agder og Telemark kontrollutvalgssekretariat IKS

Arkivsak-dok. 19/02802-1
Saksbehandler Ingebjørg Liland

Saksgang	Møtedato
Sauherad kontrollutvalg	26.02.2019

Forvaltningsrevisors egenvurdering av uavhengighet 2019 - Sauherad kommune

Forslag fra sekretariatet:
Saken tas til orientering.

Saksopplysninger:
I henhold til forskrift om revisjon § 15 skal oppdragsansvarlig revisor årlig avgi en skriftlig egenvurdering av sin uavhengighet til kontrollutvalget. Foreliggende egenvurdering legges frem for kontrollutvalget for gjennomgang.

Vedlagt følger en slik egenvurdering fra oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor Kirsti Torbjørnson, datert 14.01.2019.

For regnskapsrevisor vil en lignende uavhengighetserklæring bli fremlagt som normalt til høsten.

Vurdering fra sekretariatet:
Sekretariatet har ingen merknader til egenvurderingen.

Vedlegg:
- Vurdering av oppdragsansvarlig revisors uavhengighet

TELEMARK
KOMMUNEREVISJON IKS

Kontrollutvalget i Sauherad
v/Agder og Telemark kontrollutvalgssekretariat IKS
Postboks 4
3833 Bø i Telemark

Hovedkontor:
Postboks 2805, 3702 Skien
Tlf.: 35 91 70 30
e-post: post-tkr@tekomrev.no

Distriktskontor:
Postboks 83, 3833 Bø
Tlf.: 35 05 90 00

Foretaksregisteret:
985 867 402

Vår ref.: 19/63/tork
Deres ref.:
Arkivkode: 722015

Vurdering av oppdragsansvarlig revisors uavhengighet - forvaltningsrevisjon

Kommuneloven § 79 og revisjonsforskriften stiller krav til vandel, uavhengighet og objektivitet hos revisor.

I følge revisjonsforskriften § 15 skal oppdragsansvarlig revisor hvert år, og ellers ved behov, avgi en skriftlig egenvurdering av sin uavhengighet til kontrollutvalget. Kirsti Torbjørnson er oppdragsansvarlig revisor for forvaltningsrevisjonsprosjekter som Telemark kommunerevisjon IKS gjennomfører i Sauherad kommune. Egenvurdering av uavhengighet og objektivitet følger vedlagt.

Vandelsattest er dokumentert ved ansettelse i Telemark kommunerevisjon IKS.

Skien, 14.01.2019
Telemark kommunerevisjon IKS

Mette Nilsen

Mette Nilsen
sekretær

Vedlegg: *Skriftlig egenvurdering av uavhengighet og objektivitet*

Vedlegg: Skriftlig egenvurdering av uavhengighet og objektivitet for forvaltningsrevisjonsprosjekt i Sauherad kommune

Pkt 1: Ansettelsesforhold	Undertegnede har ikke ansettelsesforhold hos andre arbeidsgivere enn i Telemark kommunerevisjon IKS
Pkt 2: Medlem i styrende organer	Undertegnede er ikke medlem av styrende organ i noen virksomhet som Sauherad kommune deltar i.
Pkt 3: Delta eller inneha funksjoner i annen virksomhet, som kan føre til interessekonflikt eller svekket tillit	Undertegnede deltar ikke i eller innehar funksjoner i annen virksomhet som kan føre til interessekonflikt eller svekket tillit til rollen som revisor.
Pkt 4: Nærstående	Undertegnede har ikke nærstående som har en tilknytning til Sauherad kommune som har betydning for uavhengighet og objektivitet.
Pkt 5: Rådgivnings- eller andre tjenester som er egnet til å påvirke revisors habilitet	Undertegnede har ikke ytet rådgivnings- eller andre tjenester som er egnet til å påvirke min habilitet overfor Sauherad kommune.
Pkt 6: Tjenester under kommunens egne ledelses- og kontrolloppgaver	Undertegnede har ikke ytet tjenester overfor Sauherad kommune som hører inn under kommunens egne ledelses- og kontrolloppgaver.
Pkt 7: Opptre som fullmektig for den revisjonspliktige	Undertegnede opptrer ikke som fullmektig for Sauherad kommune.
Pkt 8: Andre særegne forhold	Undertegnede kjenner ikke til andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til uavhengighet og objektivitet.

Skien, 14.01.2019
Telemark kommunerevisjon IKS

Kirsti Torbjørnson
oppdragsansvarlig for forvaltningsrevisjon

Temark

Agder og Telemark kontrollutvalgssekretariat IKS

Arkivsak-dok. 19/00078-1
Saksbehandler Ingebjørg Liland

Saksgang	Møtedato
Sauherad kontrollutvalg	26.02.2019

Orientering fra revisor 26.02.2019

Forslag fra sekretariatet:
Saken tas til orientering.

Bakgrunn for saken:
Kontrollutvalget har som en av sine oppgaver å holde seg orientert om revisjonsarbeidet og se til at revidering av kommunens regnskap skjer på en god måte. Det er fast praksis at revisor orienterer om revisjonsarbeidet i kommunen i kontrollutvalgsmøtene. I løpet av høsten legger revisor i tillegg frem planleggingen av revisjonsåret, og på våren legger revisor frem melding fra revisor og revisors uttalelse om kommuneregnskapet.

Saksopplysninger:
Hjemmelen for dette finner man i Kommunelova:
§ 77.Kontrollutvalget 4. Kontrollutvalget skal påse at kommunens eller fylkeskommunens regnskaper blir revidert på en betryggende måte. Kontrollutvalget skal videre påse at det føres kontroll med at den økonomiske forvaltning foregår i samsvar med gjeldende bestemmelser og vedtak, og at det blir gjennomført systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og forutsetninger (forvaltningsrevisjon).
§ 78.Revisjon 5. Kommunens eller fylkeskommunens revisor skal rapportere resultatene av sin revisjon og kontroll til kontrollutvalget.

Det er også beskrevet nærmere i Kontrollutvalgsforskriften:
§ 6.Regnskapsrevisjon
Kontrollutvalget skal påse at kommunens eller fylkeskommunens årsregnskap og kommunale eller fylkeskommunale foretaks årsregnskap blir revidert på en betryggende måte, herunder holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at dette foregår i samsvar med de bestemmelser som følger av lov og forskrift, god kommunal revisjonsskikk og kontrollutvalgets instrukser, eller avtaler med revisor.

Det er også en egen forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner som gir føringer for arbeidet til revisor.

Oppdragsrevisor Birgitte L. Bøen vil orientere om revisjonsarbeidet i Sauherad kommune i møtet.

Temark

Agder og Telemark kontrollutvalgssekretariat IKS

Arkivsak-dok. 19/00088-1
Saksbehandler Ingebjørg Liland

Saksgang	Møtedato
Sauherad kontrollutvalg	26.02.2019

Referatsaker 26.2.2019

Forslag fra sekretariatet:

Referatsakene tas til orientering

Saksopplysninger:

1. Referatsaker
   - Temarks vårkonferanse 26.4 i Arendal
   - FKT - Invitasjon til høring - ny kontrollutvalgs- og revisjonsforskrift

2. Neste møte Onsdag 23. april 2019 kl. 10:30.
   - Regnskap for 2018 for Sauherad kommune
   - Melding om andre reviderte regnskap (skatteoppkreveren)
   - Oppfølging av Forvaltningsrevisjonsrapport del 1 – Midt-Telemark barnevernstjeneste
   - Referatsaker/Eventuelt

Vedlegg:

- E-post - Invitasjon til høring - ny kontrollutvalgs- og revisjonsforskrift
- Høringsnotat om ny kontrollutvalgs og revisjonsforskrift

Fra: Forum for Kontroll og Tilsyn <fkt@fkt.no>
Sendt: 4. februar 2019 11:03
Til: Forum for Kontroll og Tilsyn
Emne: Invitasjon til høring - ny kontrollutvalgs- og revisjonsforskrift
Vedlegg: Høringsnotat kontrollutvalgs- og revisjonsforskriften - en(917355)(2).pdf

Oppfølgingsflagg: Følg opp
Status for flagg: Flagget

Til FKTs medlemmer!

Stortinget vedtok 11. juni 2018 ny kommunelov. Som følge av dette, vil Kommunal- og moderniseringsdepartementet revidere alle forskriftene som hører til kommuneloven. I den forbindelsen sender departementet nå på høring forslag til ny kontrollutvalgs- og revisjonsforskrift. Denne vil erstatte to av dagens forskrifter (kontrollutvalgsforskriften og revisjonsforskriften).

Vi oppfordrer våre medlemmer til å komme med innspill til høringsuttalelsen fra FKT. **Frist for å komme med innspill til FKT er satt til 15. mars.** Innspillene blir behandlet i styremøte 25. mars. Etter avtale kan vi ta imot innspill også mellom 15. og 25. mars.

Høringsnotatet finner du her: (se også vedlagt) https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing--ny-kontrollutvalgs--og-revisjonsforskrift/id2627203/?expand=horingsbrev

Medlemmer av kontrollutvalg som ikke skal ha møte innen tidsfristen, kan sende innspill hver for seg. Vi oppfordrer derfor KU-leder og sekretariatet til å sende videre invitasjonen til alle medlemmene i kontrollutvalget.

Det er også anledning til å avgi høringsuttalelse direkte til departementet. Fremgangsmåten er beskrevet på departementets hjemmeside.

Høringsfristen til departementet er 2. mai

I høringsforslaget har departementet som hovedregel ikke tatt inn i forskriften bestemmelser som allerede følger av loven. Forskriftene skal kun utfylle lovens bestemmelser. Det kan derfor være lurt å lese lovens kap. 23 om kontrollutvalg og sekretariat og kap. 24 om revisjon:

https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Vedtak/Beslutninger/Lovvedtak/2017-2018/vedtak-201718-081/

Lykke til!

Vh Anne-Karin Femanger Pettersen

Generalsekretær

FORUM FOR KONTROLL OG TILSYN

Postboks 41 Sentrum, 0101 Oslo | E-post:fkt@fkt.no | Tlf.:41471166

|www.fkt.no | www.twitter.com/@FKT_no www.facebook.com/FKT.no/

FKT - En møteplass for kommunale og fylkeskommunale kontrollutvalg og deres sekretariat

Høringsnotat om ny kontrollutvalgs- og revisjonsforskrift

Kommunal- og moderniseringsdepartementet, januar 2019

Innhold

Høringsnotat om ny kontrollutvalgs- og revisjonsforskrift 1
1. Innledning 3
2. Kontrollutvalgets oppgaver mv 5
2.1 Gjeldende rett 5
2.1.1 Kontrollutvalgets myndighet 5
2.1.2 Kontrollutvalgets rolle i fastsettelsen av budsjettet for kontrollarbeidet 5
2.1.3 Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon 5
2.1.4 Kontrollutvalgets rapportering om forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller 6
2.1.5 Kontrollutvalgets oppfølging av kommunestyrets eller fylkestingets vedtak om revisjoner og eierskapskontroller 6
2.1.6 Innkalling til møte i kontrollutvalget 6
2.2 Departementets forslag 6
2.2.1 Kontrollutvalgets myndighet 6
2.2.2 Kontrollutvalgets rolle i fastsettelsen av budsjettet for kontrollarbeidet 7
2.2.3 Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon 8
2.2.4 Kontrollutvalgets rapportering om forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller 9
2.2.5 Kontrollutvalgets oppfølging av kommunestyrets eller fylkestingets vedtak om revisjoner og eierskapskontroller 9
2.2.6 Innkalling til møte i kontrollutvalget 10
Kapittel 3. Krav ved egen revisjon, valg og bytte av revisor og uttalelsesrett ved forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 11
3.1 Gjeldende rett 11
3.1.1 Ansettelse, suspensjon, oppsigelse og avskjedigelse av revisor 11
3.1.2 Revisjonsplikt, valg av regnskapsrevisor og kvalifikasjonskrav 11
3.1.3 Utpeking av oppdragsansvarlig regnskapsrevisor, oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor og revisor for eierskapskontroll 11
3.1.4 Krav ved bytte av regnskapsrevisor 12
3.1.5 Regnskapsrevisors rett til å si fra seg et oppdrag 12
3.1.6 Overføring av revisjonsoppdrag ved sammenslutning og omorganisering av revisors virksomhet 12
3.1.7 Uttalelsesrett ved forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 12
3.2 Departementets forslag 13
3.2.1 Ansettelse, suspensjon, oppsigelse og avskjedigelse av revisor 13
3.2.2 Revisjonsplikt, valg av regnskapsrevisor og kvalifikasjonskrav 14

3.2.3 Utpeking av oppdragsansvarlig regnskapsrevisor, oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor og revisor for eierskapskontroll 15
3.2.4 Krav ved bytte av regnskapsrevisor 15
3.2.5 Regnskapsrevisors rett til å si fra seg et oppdrag 16
3.2.6 Overføring av revisjonsoppdrag ved sammenslutning og omorganisering av revisors virksomhet 16
3.2.7 Uttalelsesrett ved forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 16
4. Krav til revisor og revisors medarbeidere 17
4.1 Gjeldende rett 17
4.1.1 Krav til revisors uavhengighet 17
4.1.2 Krav til egenvurdering av uavhengighet 17
4.1.3 Taushetsplikten for revisor og revisor medarbeidere 17
4.1.4 Krav til dokumentasjon av revisors virksomhet 18
4.2 Departementets forslag 18
4.2.1 Krav til revisors uavhengighet 18
4.2.2 Grenser for revisors tilknytning til den reviderte virksomheten 19
4.2.3 Grenser for hvilke stillinger, verv og tjenester som revisor kan ha 19
4.2.4 Krav til egenvurdering av uavhengighet 19
4.2.5 Taushetsplikten for revisor og revisor medarbeidere 20
4.2.5 Krav til dokumentasjon av revisors virksomhet 20
5. Omtale av enkelte bestemmelser som foreslås opphevet av andre grunner enn at de er lovfestet. 21
6. Økonomiske og administrative konsekvenser 22
7. Merknader til de enkelte bestemmelsene i forskriftsforslaget 22
8. Forslag til forskrift 26

1. Innledning

Stortinget vedtok 22. juni en ny kommunelov. Loven er sanksjonert, og mesteparten av loven trer i kraft fra og med det konstituerende møtet i det enkelte kommunestyret og fylkestinget ved oppstart av valgperioden 2019-2023, jf. kgl.res nr. 2062 av 20.12.2018. Denne loven vil i dette notatet bli omtalt som "kommuneloven (2018)" eller "den nye loven."

Den nye loven har gjort det nødvendig å gjennomgå forskriftene som er hjemlet i dagens kommunelov. Dette med sikte på å revidere dem i samsvar med den nye loven. Gjennomgangen i dette høringsnotatet tar utgangspunkt i forskrift 15. juni 2004 om

kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner (kontrollutvalgsforskriften) og forskrift 15. juni 2004 om revisjon i kommuner og fylkeskommuner mv. (revisjonsforskriften).

Departementet har arbeidet for at strukturen i forskriften og det språklige innholdet skal være enkel og lett tilgjengelig for brukerne av forskriften. Det er en målsetning at klare og tydelige forskrifter gir grunnlag for god regeletterlevelse.

I arbeidet med ny kommunelov ble noen av forskriftsbestemmelsene løftet inn i loven. Med unntak av disse, viderefører departementet i dette forslaget grunnstammen i dagens to forskrifter. Departementet har ikke erfart at det er behov for vidtgående endringer i forskriften. Det er likevel gjort noen tilføyelser og justeringer som har realitetsbetydning. For øvrig har de fleste bestemmelsene fått en annen ordlyd rent språklig.

Forskriftene skal utfylle lovens bestemmelser. Det betyr at forskriftene som hovedregel ikke skal gjenta lovens bestemmelser. I dette høringsforslaget har departementet derfor som hovedregel ikke tatt inn i forskriften bestemmelser som allerede følger av loven. En slik opprydding vil spisse forskriftene til kun å utfylle lovens bestemmelser, som er målet med forskriftene. Videre vil det gjøre forskriftene mindre omfattende og dermed også gjøre regelverket enklere. For oversikten og sammenhengens skyld, har det likevel helt unntaksvis være aktuelt å gjenta en lovbestemmelse eller deler av den.

Som følge av at forskriftene ikke skal gjenta lovbestemmelser, vil mange av dagens bestemmelser være tatt ut i dette høringsforslaget.

Da den nye kommuneloven ble vedtatt, ble som nevnt en del viktige bestemmelser løftet fra forskriftene til loven. Dette gjelder eksempelvis loven § 23-7 om kontrollutvalgssekretariatet og loven § 24-5 om regnskapsrevisjonens innhold. Departementet omtaler ikke særskilt de bestemmelsene i dagens forskrifter som ikke videreføres som følge av at bestemmelsen fremgår av loven.

Forskriftsbestemmelser som departementet av andre grunner foreslår at ikke videreføres, vil i det vesentlige omtales i dette høringsnotatet.

I Prop. 46 L (2017–2018) om ny kommunelov har departementet vist til at Revisor- og regnskapsførerlovutvalget i NOU 2017: 15 har foreslått endringer i revisorloven. Det kan være hensiktsmessig at enkelte av disse endringene i revisorloven også medfører tilsvarende endringer i *kommunelovens* regler om revisjon. Departementet mener at en nærmere vurdering av dette bør gjøres i forbindelse med endringene i revisorloven, se proposisjonen side 298.

Departementet vil opplyse om at eventuelle endringer i revisorloven også vil kunne tilsi endringer i denne nye *kontrollutvalgs- og revisjonsforskriften*. Departementet vil vurdere dette på et senere tidspunkt, i forbindelse med innføring av endringene i revisorloven.

Departementet sender med dette på høring forslag til ny kontrollutvalgs- og revisjonsforskrift. Det reduserte antallet forskriftsbestemmelser tilsier at dagens kontrollutvalgsforskrift og

dagens revisjonsforskrift kan slås sammen til én forskrift. De to forskiftene regulerer også en nært beslektet tematikk, siden begge forskriftene handler om kommunens egenkontroll. Dette har departementet lagt vekt på når vi nå sender forslag til én forskrift på høring.

Forslaget til forskrift er rettslig forankret i tre bestemmelser i den nye kommuneloven. Etter § 23-2 kan departementet gi forskrift om kontrollutvalgets oppgaver og saksbehandling. Ifølge § 24-2 kan departementet gi forskrift om revisors plikter og kvalifikasjoner, skifte av revisor og begrensninger i revisors taushetsplikt. Den siste forskriftshjemmelen følger av § 24-4, som sier at departementet kan gi forskrift om krav til revisors uavhengighet og vandel.

2. Kontrollutvalgets oppgaver mv

2.1 Gjeldende rett

2.1.1 Begrensning av kontrollutvalgets myndighet

Kontrollutvalget er et lovpålagt utvalg. Kontrollutvalgets obligatoriske oppgaver følger av kommuneloven (1992) § 77. Kontrollutvalget vil likevel kunne utføre andre typer kontrolltiltak enn de som følger av loven. Den gjeldende kontrollutvalgsforskriften har hjemmel i kommuneloven (1992) § 77 nr. 10.

I kontrollutvalgsforskriften er det er ikke satt noen eksplisitte begrensninger for kontrollutvalgets myndighet. Forskriften § 4 andre ledd sier at kontrollutvalget ikke kan overprøve politiske prioriteringer som er foretatt av kommunens folkevalgte organer. Dette er en videreføring av begrensningen som framgikk i departementets merknader til den tidligere kontrollutvalgsforskriften av 13. januar 1993.

2.1.2 Kontrollutvalgets rolle i fastsettelsen av budsjettet for kontrollarbeidet

Kontrollutvalgsforskriften § 18 første ledd bestemmer at kontrollutvalget utarbeider forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet i kommunen. Videre sier den at utvalgets forslag til budsjettramme for kontroll- og revisjonsarbeidet skal følge formannskapets/kommunerådets eller fylkesutvalgets/fylkesrådets innstilling til kommunestyret eller fylkestinget. Av andre ledd framkommer det at der kommunen eller fylkeskommunen har en egen revisjon, avgir revisjonen innstilling til kontrollutvalget om budsjett for revisjonen.

2.1.3 Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon

Det følger av kontrollutvalgsforskriften § 6 at kontrollutvalget skal påse at kommunens årsregnskap og kommunale foretaks årsregnskap blir revidert på en betryggende måte. I dette ligger det blant annet å holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at dette foregår i samsvar med de bestemmelser som følger av lov og forskrift, god kommunal revisjonsskikk og kontrollutvalgets instrukser, eller avtaler med revisor.

Kontrollutvalgsforskriften § 8 første ledd bestemmer at når revisor påpeker forhold i årsregnskapet, skal kontrollutvalget påse at dette blir fulgt opp. I merknaden til

bestemmelsen er det presisert at det er kommunens administrasjonssjef som har ansvar for oppfølgingen av kommunestyrets merknader.

Det følger av kontrollutvalgsforskriften § 8 andre ledd første punktum at kontrollutvalget skal rapportere om tidligere saker som etter kontrollutvalgets mening ikke er blitt fulgt opp på en tilfredsstillende måte.

2.1.4 Kontrollutvalgets rapportering om forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller

Etter kontrollutvalgsforskriften skal kontrollutvalget avgi rapport til kommunestyret om hvilke forvaltningsrevisjoner (§ 11) og selskapskontroller (§ 15 andre ledd) som er gjennomført og om resultatene av disse.

2.1.5 Kontrollutvalgets oppfølging av kommunestyrets eller fylkestingets vedtak om revisjoner og eierskapskontroller

Det følger av kontrollutvalgsforskriften § 8 andre ledd andre punktum at kontrollutvalget skal gi rapport til kommunestyret om hvordan kommunestyrets merknader er blitt fulgt opp. Bestemmelsen gjelder oppfølging av regnskapsrevisjonsmerknader.

§ 12 første ledd bestemmer at kontrollutvalget skal påse at kommunestyrets vedtak i tilknytning til behandlingen av forvaltningsrevisjonsrapporter følges opp. Andre ledd sier at kontrollutvalget skal rapportere til kommunestyret om hvordan kommunestyrets merknader til forvaltningsrevisjon er blitt fulgt opp og at det også skal rapporteres om tidligere saker som ikke er blitt fulgt opp på en tilfredsstillende måte.

Det er ingen pålagt oppfølging av selskapskontroller i dagens forskrift.

Det skal likevel nevnes at kommuneloven (2018) § 23-2 første ledd e) sier at kontrollutvalget skal påse at vedtak som kommunestyret treffer ved behandlingen av revisjonsrapporter, blir fulgt opp. Denne bestemmelsen gjelder altså alle typer av revisjonsrapporter.

2.1.6 Innkalling til møte i kontrollutvalget

Det følger av kontrollutvalgsforskriften § 19 at innkalling til møte i kontrollutvalget skal sende med høvelig varsel til utvalgets medlemmer, ordfører og kommunens oppdragsansvarlig(e) revisor(er). Innkallingen skal inneholde en oversikt over de saker som skal behandles samt saksdokumenter.

2.2 Departementets forslag

2.2.1 Begrensning av kontrollutvalgets myndighet

Kontrollutvalgets viktigste myndighet og lovpålagte oppgaver følger av den nye loven § 23-2 og gjentas derfor ikke i den nye forskriften. Departementet vil likevel presisere at det er viktig at kontrollutvalget har rettslig handlingsrom til å utføre et vidt spekter av kontrolloppgaver. Dette legger også den ny kommuneloven opp til, og forskriften skal ikke begrense dette. Denne delen av forskriften har for øvrig hjemmel i kommuneloven (2018).

Departementet foreslår å videreføre bestemmelsen om at kontrollutvalget ikke kan overprøve politiske prioriteringer som er foretatt av kommunens politiske organer, se forslag til § 1. Departementet foreslår i den forbindelse at uttrykket "politiske organer" erstattes med "folkevalgte organer eller andre kommunale organer". Dette er kun ment som en språklig presisering. Departementet mener det er åpenbart at en slik type avgrensning må gjelde for kontrollutvalgets virksomhet. Skal kontrollutvalget ha legitimitet og tillit, er det viktig at kontrolloppgavene ikke blandes eller suppleres med overprøving av politiske prioriteringer.

Departementet vil likevel presisere at kontrollutvalgets virksomhet vil kunne innebære for eksempel kritikk av vedtak truffet av folkevalgte organer eller virkninger av slike vedtak, og at dette ikke vil være i strid med § 1. For eksempel vil en forvaltningsrevisjon av kommunens praksis i behandlingen av byggesøknader kunne innebære en vurdering av hvordan et folkevalgt organ har behandlet disse søknadene (hvis det folkevalgte organet har fått delegert myndighet til å behandle disse søknadene). Dette vil ikke være å overprøve politiske prioriteringer i forskriftens forstand.

2.2.2 Kontrollutvalgets rolle i fastsettelsen av budsjettet for kontrollarbeidet

Departementet foreslår å videreføre bestemmelsen i kontrollutvalgsforskriften § 18 første ledd, se forslag til § 3. I dagens forskrift benyttes både uttrykket "kontroll- og tilsynsarbeidet" og uttrykket "kontroll- og revisjonsarbeidet", se § 18 første ledd henholdsvis første og andre punktum. Det var ikke en tilsiktet realitetsforskjell mellom disse to uttrykkene da gjeldende forskrift ble fastsatt. Selv om departementet ikke er kjent med at den språklige forskjellen har skapt problemer i forbindelse med anvendelsen av bestemmelsen, mener departementet det må ryddes opp i denne begrepsforskjellen. Departementet mener det er dekkende å bruket uttrykket "kontrollarbeidet". I dette inngår da utgifter til kontrollutvalget, kontrollutvalgssekretariatet og revisjonen.

Departementet foreslår også å erstatte uttrykket "budsjettramme" i kontrollutvalgsforskriften § 18 første ledd med "årsbudsjett" i forslag til § 3, men det er kun ment som en språklig presisering.

I forslaget er det også tatt inn en henvisning til kommuneloven (2018) § 14-3 tredje ledd, som er en saksbehandlingsregel for behandlingen av årsbudsjettet i kommunen. Forslaget til forskriftsbestemmelse utfyller altså kommuneloven på dette punktet, og ved å ta inn denne henvisningen sikrer departementet at kontrollutvalgets forslag følger med både i kommuner som er styrt etter formannskapsmodellen og kommuner som er styrt etter parlamentarismemodellen.

Departementet foreslår å ikke videreføre bestemmelsen i kontrollutvalgsforskriften § 18 andre ledd, som sier at der kommunen eller fylkeskommunen har en egen revisjon avgir revisjonen innstilling til kontrollutvalget om budsjett for revisjonen. Departementet mener det er prinsipielt betenkelig at revisjonen skal gis en direkte *innstillingsrett* i forskriften. Dette bør det være opp til kommunestyret å avgjøre når det behandler delegeringsreglementet. Departementet viser også til at gjeldende bestemmelse er en særordning som kun gjelder der kommunen har en egen revisjon. Departementet mener at forskriften bare bør inneholde

slike særordninger der hvor det er et særlig behov for det, og kan ikke se at slikt behov finnes i dette tilfellet.

2.2.3 Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon

Departementet foreslår å videreføre bestemmelsen om kontrollutvalgets påse-ansvar. Departementet ønsker å løfte fram kontrollutvalgets overordnede oppgave om å holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet. Denne oppgaven framgår av forslaget til ny § 2 første ledd, og er en videreføring av gjeldende rett.

§ 2 vil ellers utfylle kommuneloven (2018) § 23-2 a), som slår fast at kontrollutvalget skal påse at kommunens regnskaper blir revidert på en betryggende måte, ved at departementet foreslår å føye til *årsberetning* i bestemmelsen, se forslaget til § 2 første ledd bokstav a.

Ellers inneholder forslaget utfyllende bestemmelser om kontrollutvalgets påse-ansvar. Disse retter seg mot de oppgavene som revisor skal gjøre etter kommuneloven (2018) §§ 24-5 til 24-9. Departementet mener denne forskriftsbestemmelsen er med på å sikre at kontrollutvalget foretar de nødvendige handlingene for å kunne oppfylle sitt påse-ansvar.

I § 2 første ledd bokstav b videreføres ansvaret for å påse at regnskapsrevisjonen utføres i samsvar med lov og forskrift, og kontrollutvalgets instrukser eller avtaler med revisor.

Departementet foreslår å fjerne "god kommunal revisjonsskikk" fra oppramsingen over hva kontrollutvalget skal påse at regnskapsrevisjonen utføres i samsvar med. Dette er ikke ment som en endring av gjeldende rett. Etter kommuneloven (2018) § 24-2 andre ledd er det uansett klart at god kommunal revisjonsskikk gjelder. Departementet antar derfor at det er overflødig å nevne dette i forskriftsbestemmelsen.

I § 2 første ledd bokstav c er det tatt inn en ny bestemmelse sammenliknet med dagens forskrifter. Bestemmelsen sier at kontrollutvalget også skal påse at regnskapsrevisjonen blir utført av revisor som oppfyller kvalifikasjonskravene i kapittel 2 og kravene til uavhengighet i kapittel 3. Det kan argumenteres med at dette følger implisitt av plikten til å påse at regnskaper og årsberetninger blir revidert på en betryggende måte i første ledd bokstav a. Departementet mener likevel at dette er en såpass viktig del av kontrollutvalgets kontroll med revisjonen at denne påse-plikten uttrykkelig bør forskriftsfestes. Departementet viser også til at etter kapittel 3 skal revisjonen avgi en skriftlig egenvurdering om revisjonens uavhengighet til kontrollutvalget. Dette er med på å legge til rette for at kontrollutvalget kan oppfylle påse-plikten.

Etter forslaget § 2 andre ledd første punktum skal kontrollutvalget påse at nærmere bestemte forhold som regnskapsrevisor påpeker, blir rettet opp eller fulgt opp. Dette er en utvidelse av gjeldende bestemmelse, siden den kun handler om forhold i årsregnskapet. For det første vil bestemmelsen gjelde for *nummererte brev*, jf. kommuneloven (2018) § 24-7. For det andre vil den gjelde for *revisjonsberetningen*, jf. § 24-8 (som i dag). For det tredje vil bestemmelsen gjelde når revisor påpeker forhold på bakgrunn av *forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen*, jf. § 24-9. Departementet viser til at forhold som blir rapportert etter de

nevnte bestemmelsene i kommuneloven, er av en viss alvorlighetsgrad. Dette tilsier at forholdene blir rettet opp eller fulgt opp, og at kontrollutvalget påser at dette skjer.

Departementet presiserer at kontrollutvalgets påse-ansvar kommer i tillegg til revisors eget ansvar for å følge opp feil.

Som oftest vil det være kommunedirektøren som har ansvaret for å rette opp eller følge opp de påpekningene som revisor gjort, men dette gjelder ikke ubetinget. Dersom for eksempel forholdet retter seg mot et kommunalt foretak, vil det være daglig leder i foretaket som har dette ansvaret. Departementet mener derfor det ikke er hensiktsmessig å presisere i ordlyden hvem som har ansvaret for å rette opp eller følge opp. Departementet legger til grunn at det vil følge av revisors påpekning.

Siden forholdene som revisor rapporterer etter kommuneloven (2018) §§ 24-7 til 24-9 er av en viss alvorlighetsgrad, er det viktig at kommunestyret får rapport om eventuelle forhold som ikke blir rettet eller fulgt opp. Departementet foreslår derfor i § 2 andre ledd andre punktum at kontrollutvalget skal rapportere om slike forhold som ikke er blitt rettet opp eller fulgt opp.

2.2.4 Kontrollutvalgets rapportering om forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller

Departementet foreslår en bestemmelse som sier at kontrollutvalget skal rapportere til kommunestyret om gjennomførte forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller, og resultatet av disse, se forslag til § 4. Departementet mener det samme følger av kommuneloven (2018) § 23-5, som sier at kontrollutvalget skal rapportere resultatene av sitt arbeid til kommunestyret. Departementet mener likevel det er et visst behov for å tydeliggjøre at alle forvaltningsrevisjonsrapporter og eierskapskontroller skal legges fram for kommunestyret. Etter hva departementet har inntrykk av, er ikke dette konsekvent gjennomført i dag. Betydningen av forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller og hvilken læring man kan utlede av dem, tilsier at alle rapportene sendes videre fra kontrollutvalget til kommunestyret.

Departementet viser også til kommuneloven (2018) § 30-7, som handler om samordning mellom statlig tilsynsvirksomhet og kommuner. Statlige tilsynsmyndigheter skal i sin planlegging, prioritering og gjennomføring av tilsyn blant annet ta hensyn til relevante forvaltningsrevisjonsrapporter. Det er derfor viktig at disse legges fram for kommunestyret som det øverste organet i kommunen.

2.2.5 Kontrollutvalgets oppfølging av kommunestyrets eller fylkestingets vedtak om revisjoner og eierskapskontroller

Oppfølging av merknader fra regnskapsrevisor

Kontrollutvalget skal etter kommuneloven (2018) § 23-2 første ledd bokstav e) påse at vedtak som kommunestyret treffer ved behandlingen av revisjonsrapporter, blir fulgt opp.

Forslaget til § 5 gjentar delvis lovbestemmelsen ved å pålegge kontrollutvalget en plikt til å påse at vedtak fra kommunestyret blir fulgt opp. Dette er et unntak fra strukturen i forskriften ellers, hvor departementet ikke foreslår å forskriftsfeste bestemmelser som allerede følger av loven. Grunnen til dette unntaket er å få en helhetlig forskriftsbestemmelse. Departementet

foreslår nemlig også å videreføre at kontrollutvalget skal rapportere til kommunestyret om vedtaket er fulgt. Rapportering er en naturlig følge av påse-plikten.

Kontrollutvalget må derfor følge med på hvordan kommunedirektøren, eller eventuelt andre som er adressat for vedtaket, følger opp det vedtaket som kommunestyret treffer på grunnlag av regnskapsrevisors merknader. Når det gjelder oppfølging på grunnlag av nummererte brev, viser departementet til kommuneloven (2018) § 24-7 fjerde ledd. Denne bestemmelsen sier at revisor skal gi en årlig skriftlig oppsummering til kontrollutvalget om forhold som er tatt opp i nummererte brev, men som ikke er rettet opp eller tilstrekkelig fulgt opp. Denne oppsummeringen vil være til støtte for kontrollutvalget når det skal rapportere videre til kommunestyret. Departementet antar at kontrollutvalget også ellers må kunne la seg bistå både av revisjonen og kontrollutvalgssekretariatet i kartleggingen av hvordan kommunestyrets vedtak er fulgt opp.

Dagens kontrollutvalgsforskrift § 8 andre ledd første punktum fastsetter at kontrollutvalget skal rapportere om *tidligere saker* som etter utvalgets mening ikke er blitt fulgt opp på en tilfredsstillende måte. Departementet foreslår ikke å ta denne setningen inn i forslaget til ny forskrift. Dette er ikke ment som en endring av gjeldende rett. Departementet mener imidlertid at plikten til å rapportere om disse sakene allerede ligger i plikten til å "rapportere til kommunestyret eller fylkestinget om vedtaket er fulgt". Dagens bestemmelse har derfor karakter av dobbeltregulering. Dette er bakgrunnen for at departementet ikke viderefører § 8 andre ledd første punktum i ordlyden i ny forskriftsbestemmelse.

Den samme plikten til å påse og eventuelt rapportere vil kontrollutvalget også ha når det gjelder forvaltningsrevisjonsrapporter og eierskapskontroller.

Det er en naturlig oppfølgingsoppgave for kontrollutvalget å rapportere tilbake til kommunestyret om hvordan kommunestyrets vedtak er blitt fulgt opp. Kommunestyret bør ha stor interesse i en slik rapportering. Rapporteringen skal inneholde både saker som er fulgt opp på en tilfredsstillende måte og saker som ikke er fulgt opp på en tilfredsstillende måte.

2.2.6 Innkalling til møte i kontrollutvalget

Kommuneloven (2018) har regler om innkalling og saksliste til møter i folkevalgte organer, se § 11-3. Disse reglene gjelder også for kontrollutvalget. Dermed vil det i den nye forskriften bare være behov for regler som utfyller denne lovbestemmelsen.

Departementet ønsker å videreføre den delen av dagens bestemmelse som sier at også ordfører og oppdragsansvarlig(e) revisor(er) skal innkalles til møter i kontrollutvalget. Dette er en naturlig forlengelse av kommuneloven (2018) § 6-1 tredje ledd, som sier at ordføreren har møte- og talerett i kontrollutvalget. Departementet ser ikke bort ifra at det allerede av loven § 6-1 tredje ledd følger en plikt til å innkalle ordføreren, men ved å bestemme dette uttrykkelig i forskriften, vil det ikke være noen tvil om dette. Den samme vurderingen gjør departementet også for oppdragsansvarlig revisor, som har møte- og talerett med hjemmel i kommuneloven (2018) § 24-3.

Departementet foreslår derfor for ordens skyld å videreføre bestemmelsen om at ordfører og oppdragsansvarlige revisor(er) skal innkalles til møte i kontrollutvalget, se forslag til § 6.

Kapittel 3. Krav ved egen revisjon, valg og bytte av revisor og uttalelsesrett ved forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

3.1 Gjeldende rett

3.1.1 Ansettelse, suspensjon, oppsigelse og avskjedigelse av revisor

Det følger av kontrollutvalgsforskriften § 17 første ledd at der det er en egen revisjon i kommunen, avgir kontrollutvalget innstilling til kommunestyret om saker om ansettelse, suspensjon, oppsigelse og avskjed av ansvarlig revisor. I andre ledd bestemmes det at kontrollutvalget foretar ansettelse, oppsigelse og avskjedigelse av revisjonens øvrige personale når dette ikke er delegert til revisor.

3.1.2 Revisjonsplikt, valg av regnskapsrevisor og kvalifikasjonskrav

Revisjonsforskriften § 2 første ledd første punktum sier at kommunestyret skal påse at kommunens og kommunalt foretaks årsregnskap blir revidert. Det følger videre av § 2 første ledd andre punktum at det skal velges én revisor for revisjon av kommunens årsregnskap. Revisjon av kommunale foretaks årsregnskap kan foretas av annen revisor enn den som er valgt for revisjon av kommunens årsregnskap, jf. tredje punktum.

Revisjonsforskriften § 11 stiller krav til utdanning og praksis for både oppdragsansvarlig regnskapsrevisor og oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor. Disse bestemmelsene er hjemlet i dagens kommunelov § 78 nr. 8.

Oppdragsansvarlig regnskapsrevisor skal ha bestått eksamen til bachelor i revisjon eller høyere revisoreksamen (master i revisjon) iht. Finanstilsynets krav til registrert og statsautorisert revisor, og i tillegg ha tre års praksis fra regnskapsrevisjon.

Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor skal ha minimum tre års utdannelse fra universitet/høyskole.

3.1.3 Utpeking av oppdragsansvarlig regnskapsrevisor, oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor og revisor for eierskapskontroll

Det følger av revisjonsforskriften § 2 andre ledd andre punktum at der en interkommunal revisjonsenhet eller et revisjonsselskap er valgt, skal revisjonsenheten eller selskapet utpeke en oppdragsansvarlig regnskapsrevisor for hvert oppdrag. Det samme gjelder ved forvaltningsrevisjon, jf. revisjonsforskriften § 6 andre ledd.

Etter gjeldende rett er ikke selskapskontroll (eierskapskontroll) definert som en revisjonsoppgave. Den kan altså utføres av andre enn revisor. Det er derfor heller ingen bestemmelser som innebærer at det må utpekes en oppdragsansvarlig revisor for eierskapskontroll.

3.1.4 Krav ved bytte av regnskapsrevisor

Revisjonsforskriften § 17 pålegger ny og forrige revisor enkelte plikter i forbindelse med en overgang av et revisjonsoppdrag. Bestemmelsen er skrevet etter mønster av revisorloven § 7-2. Den nye revisoren skal be om en uttalelse fra den forrige revisoren om hvorvidt det foreligger forhold som tilsier at den nye revisoren ikke bør påta seg oppdraget. Den forrige revisoren skal begrunne sin fratreden.

§ 17 andre ledd bestemmer videre at den forrige revisoren skal uten hinder av taushetsplikten gi opplysninger og dokumentasjon om sitt revisoroppdrag når den nye revisoren ber om det og dette kan ha betydning for den fremtidige revisjonen. Dersom en revisor påtar seg oppdraget i strid med den forrige revisors råd, skal begrunnelse for dette dokumenteres, jf. § 17 tredje ledd.

3.1.5 Regnskapsrevisors rett til å si fra seg et oppdrag

Etter revisjonsforskriften § 16 har revisor som har fått et revisjonsoppdrag etter en anbudsrunde rett til, under visse vilkår, å si fra seg sitt oppdrag. Bestemmelsen bygger på revisorloven § 7-1. I merknaden til revisjonsforskriften § 16 er det presisert at bestemmelsen også omfatter tilfeller hvor en interkommunal enhet er valgt som revisor etter anbudsrunde.

Retten til å si fra seg sitt oppdrag inntrer når revisor under sitt arbeid har avdekket og påpekt vesentlige brudd på lov og forskrifter som den revisjonspliktige er underlagt, og den revisjonspliktige ikke iverksetter nødvendige tiltak for å rette på forholdene.

Ellers har revisor bare rett til ensidig å si fra seg oppdraget dersom revisor ikke gis mulighet til å oppfylle sine plikter etter lov eller forskrift, eller det foreligger andre særlige grunner.

Revisor skal gi den revisjonspliktige rimelig forhåndsvarsel før vedkommende sier fra seg oppdraget som revisor.

3.1.6 Overføring av revisjonsoppdrag ved sammenslutning og omorganisering av revisors virksomhet

I revisjonsforskriften § 18 er det tatt inn en hjemmel for en forenklet prosedyre for tilfeller hvor revisjonsselskaper slår seg sammen eller omorganiseres, og når en personlig drevet revisjonsvirksomhet blir opptatt i et revisjonsselskap. I disse tilfellene vil revisjonsoppdragene fortsette i det sammensluttete selskapet, eller i det selskapet som har tatt opp i seg et personlig drevet revisjonsvirksomhet. Det er presisert i bestemmelsen at denne adgangen til overføring av revisjonsoppdrag ikke medfører noen innskrenkninger i oppdragsgiverens adgang til å bytte revisor.

3.1.7 Uttalelsesrett ved forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Det følger av revisjonsforskriften § 8 andre ledd at administrasjonssjefen skal gis anledning til å gi uttrykk for sitt syn på de forholdene som framgår av forvaltningsrevisjonsrapporten. Disse kommentarene skal framgå av rapporten. Styret og daglig leder skal gis tilsvarende anledning der et kommunalt foretak er gjenstand for forvaltningsrevisjon.

Etter kontrollutvalgsforskriften § 15 første ledd skal selskap som er omfattet av selskapskontrollen, og den som utøver kommunens eierfunksjon, alltid gis anledning til å gi uttrykk for sitt syn på de forholdene som omtales i selskapskontrollrapporten. Eventuelle kommentarer skal fremgå av rapporten.

3.2 Departementets forslag

3.2.1 Ansettelse, suspensjon, oppsigelse og avskjedigelse av revisor

Departementet foreslår å videreføre kontrollutvalgsforskriften § 17 første ledd, som handler om saker om ansettelse osv. av ansvarlig revisor og saker om ansettelse osv. av revisjonens øvrige personale, se forslag til § 7. Departementet foreslår likevel å erstatte uttrykket "ansvarlig revisor" med "revisjonens leder". Etter hva departementet erfarer kan det herske noe uklarhet om uttrykket "ansvarlig revisor". Departementet vil slå fast at det er lederen av revisjonen som er omfattet av forslaget til § 7. Dette er altså den samme personen som kommunestyret skal velge i medhold av kommuneloven (2018) § 24-1 andre ledd. Kommunestyret velger altså lederen av revisjonen. Når det gjelder utpeking av oppdragsansvarlige revisorer for det enkelte oppdrag, har kommunestyret ingen rolle i dette.

Siden det allerede følger av loven at det er kommunestyret som ansetter revisor (altså revisjonens leder) på grunnlag av innstilling fra kontrollutvalget, synes det å være prinsipielt riktig at den samme framgangsmåten benyttes også ved suspensjon, oppsigelse og avskjed. Dette er alvorlige arbeidsrettslige virkemidler hvor det er viktig at kontrollutvalget får mulighet til å innstille, og hvor det er kommunestyret som har myndigheten til å treffe beslutningen.

Når det gjelder revisjonens øvrige personale, vil det være argumenter som taler for å videreføre dagens ordning hvor det er kontrollutvalget som har myndigheten til å foreta de nevnte beslutningene, suspensjon, oppsigelse og avskjed. Kontrollutvalget har blant annet ansvar for å påse at kommunens regnskaper blir revidert på betryggende måte. Det kan tale for at kontrollutvalget derfor også bør ha myndighet til å ansette osv. revisjonens øvrige personale.

På den andre siden kan det hevdes at det er lederen av revisjonen som bør ha denne myndigheten. Han eller hun er øverste ansvarlige for arbeidet i revisjonen, og bør av den grunn også selv kunne rå over den nevnte myndigheten. Til sammenlikning viser departementet her til kommuneloven (2018) § 13-1 sjuende ledd, som gir kommunedirektøren det løpende ansvaret for den enkelte ansatte i kommunen, inkludert myndigheten til å foreta ansettelse, oppsigelse osv. Som begrunnelse for denne bestemmelsen, er det blant annet pekt på at kommunedirektørens ansvar for administrasjonen tilsier at kommunedirektøren også har ansvaret for de som er ansatt i administrasjonen og for at de rette personene blir ansatt, se Prop. 46 L (2017–2018) side 63.

Departementet mener at det sistnevnte hensynet bør tillegges avgjørende vekt. Det betyr at departementet i forslaget til § 7 andre punktum foreslår å endre gjeldende rett slik at det blir lederen av revisjonen som får myndighet til å ansette osv. revisjonens øvrige personale.

3.2.2 Revisjonsplikt, valg av regnskapsrevisor og kvalifikasjonskrav

Departementet ønsker å slå fast i forskriften at kommunens årsregnskaper og årsberetninger skal revideres. Dette er til dels en videreføring av gjeldende revisjonsforskrift § 2 første ledd første punktum, men *årsberetning* er nå særskilt nevnt, se forslag til § 8 første ledd. Dette klargjør revisjonsplikten, men er i realiteten en videreføring av gjeldende rett.

Departementet foreslår også å videreføre gjeldende revisjonsforskrift § 2 første ledd andre punktum om at det skal velges én revisor for revisjonen av kommunens årsregnskap. Også her foreslår departementet å gjøre endringer i ordlyden for å presisere innholdet. For det første presiseres det at det er kommunestyret som velger hvem dette skal være. For det andre presiseres det at valget også inkluderer den som skal revidere årsberetningen, se forslag til § 8 andre ledd.

Departementet foreslår ikke å videreføre gjeldende revisjonsforskrift § 2 første ledd tredje punktum om at det kan velges en annen revisor enn den som reviderer kommunens øvrige årsregnskaper og årsberetninger, til å revidere årsregnskapet til kommunalt foretak. Dette er ikke ment å endre gjeldende rett, men at man har dette valget følger av forslaget til § 8 andre ledd, som sier at kommunestyret skal velge regnskapsrevisor for hver av kommunens årsregnskaper og årsberetninger.

Det er på det rene at det fortsatt er behov for å stille krav til utdanning og praksis for oppdragsansvarlig revisor. Hjemmelen for denne bestemmelsen er kommuneloven (2018) § 24-2.

For oppdragsansvarlig regnskapsrevisor foreslår departementet å videreføre gjeldende krav, se forslag til § 8 tredje ledd. Det er likevel gjort noen endringer i ordlyden.

Når det gjelder kravet til utdanning for oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor, foreslår departementet at dette ikke videreføres. Departementet mener på generelt grunnlag at det i stor grad bør være opp til kommunene selv å vurdere hvilken kompetanse de trenger for å løse sine oppgaver og oppfylle pliktene som er stilt til dem i lov og forskrift. Dette taler som et generelt utgangspunkt mot å stille krav til utdanning og praksis. I tillegg mener departementet at det ikke er innlysende hvilke krav som eventuelt burde vært stilt. I motsetning til ved regnskapsrevisjon, hvor det finnes en egen utdannelse, finnes det ingen egen treffende utdannelse for dem som utføre forvaltningsrevisjon. Et generelt krav som dagens forskrift stiller, kan departementet vanskelig se for seg at faktisk sørger for en rett kompetanse hos de det gjelder.

I forslaget til § 8 fjerde ledd er det tatt inn en ny bestemmelse sammenliknet med gjeldende rett. Bakgrunnen for denne bestemmelsen er kommuneloven (2018) kapittel 18 og 19, som inneholder bestemmelser om henholdsvis interkommunalt politisk råd og kommunalt oppgavefellesskap.

Det følger av kommuneloven (2018) § 24-1 fjerde ledd at representantskapet i interkommunalt politisk råd og i kommunalt oppgavefellesskap velger regnskapsrevisor hvis ikke noe annet er fastsatt i samarbeidsavtalen. Departementet foreslår at denne

lovbestemmelsen også kommer til uttrykk i forslaget til § 8 fjerde ledd. Som utgangspunkt ser departementet ikke behov for å gjenta lovbestemmelser i forskriften, men mener det er behov for å gjøre et unntak i dette tilfellet, siden forslaget til § 8 delvis handler om *kommunestyrets* myndighet til å velge regnskapsrevisor. For å unngå eventuelle misforståelser og for sammenhengens skyld, er det derfor hensiktsmessig å gjenta denne lovbestemmelsen i forskriften.

I kommuneloven (2018) § 14-8 er det gjort unntak for plikten til å utarbeide årsregnskap og årsberetning for nærmere bestemte interkommunale politiske råd og kommunale oppgavefellesskap. I disse tilfellene vil inntektene og utgiftene til det interkommunale samarbeidet inngå i kontorkommunens årsregnskap og årsberetning. Da er det svært nærliggende at det er kommunens regnskapsrevisor som foretar revisjonen, som en del av revisjonen av kommunens årsregnskap. Departementet kan ikke se noe behov for at representantskapet velger en egen revisor i disse tilfellene hvor det ikke utarbeides eget årsregnskap og egen årsberetning.

3.2.3 Utpeking av oppdragsansvarlig regnskapsrevisor, oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor og revisor for eierskapskontroll

Departementet foreslår å videreføre bestemmelsene om at det skal utpekes en oppdragsansvarlig regnskapsrevisor og oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor for hvert oppdrag, se forslag til § 9. Ordlyden er endret sammenliknet med gjeldende forskrift. Dette er for å få fram at denne utpekingen skal gjøres også der hvor kommunen har egne ansatte revisorer. Utpekingen gjelder ved hvert enkelt revisjonsoppdrag.

I tillegg er det i forslaget en ny bestemmelse, som sier at det også skal utpekes en oppdragsansvarlig revisor ved hvert oppdrag om eierskapskontroll. Dette er en naturlig følge av at eierskapskontroll er blitt en revisjonsoppgave etter den nye kommuneloven.

Ved å innføre krav om utpeking av oppdragsansvarlig revisor også ved eierskapskontroll, gis det en helhetlig og sammenhengende regulering i forskriften av spørsmålet om når ansvarlig revisor skal utpekes.

Departementet presiserer at det fortsatt vil være adgang til å velge en annen revisor for å utføre forvaltningsrevisjon enn den som er valgt som regnskapsrevisor.

3.2.4 Krav ved bytte av regnskapsrevisor

Forslaget til § 10 første ledd er en videreføring av revisjonsforskriften § 17 første og tredje ledd, med enkelte språklige endringer.

§ 10 andre ledd er en videreføring av revisjonsforskriften § 9 andre ledd.

Forslaget til § 10 tredje ledd er i det vesentlige en videreføring av revisjonsforskriften § 17 andre ledd, men her foreslår departementet en realitetsendring. Departementets utgangspunkt er at den forrige revisoren skal gi opplysninger og dokumentasjon hvis dette kan ha betydning for den framtidige revisjonen. Slike opplysninger og dokumentasjon kan gis uten hinder av taushetsplikt. Departementet går ikke inn for å oppstille noe vilkår i denne

bestemmelsen om at den nye revisoren ber om opplysninger, og derfor foreslår departementet å fjerne dette vilkåret. Departementet mener det sentrale hensynet er å sørge for at den nye revisoren får opplysninger som har betydning for den framtidige revisjonen. Det kan etter omstendighetene være tilfeldig om den nye revisoren spør om dette, og det er derfor vanskelig å se at dette bør være et vilkår i bestemmelsen.

3.2.5 Regnskapsrevisors rett til å si fra seg et oppdrag

Departementet foreslår å videreføre regnskapsrevisors rett til å si fra seg sitt oppdrag, se forslag til § 11. Det er gjort enkelte strukturelle og språklige endringer i forslaget, men disse endrer ikke realiteten i bestemmelsen.

3.2.6 Overføring av revisjonsoppdrag ved sammenslutning og omorganisering av revisors virksomhet

Departementet foreslår å videreføre den forenklete prosedyren ved overføring av revisjonsoppdrag ved sammenslutning og omorganisering, se forslag til § 12. Også i denne bestemmelsen er det gjort enkelte språklige endringer, som ikke endrer realiteten.

3.2.7 Uttalelsesrett ved forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Departementet foreslår at revisor skal sende utkast til forvaltningsrevisjonsrapport til uttalelse til kommunedirektøren, kommunerådet eller fylkesrådet, se forslag til § 13 første ledd. Dette er en videreføring av gjeldende rett, og bygger også på kommuneloven § 23-5. Uttalelsesretten knytter seg til forhold administrasjonen har helt eller delvis ansvar for. Det betyr for eksempel at selv om det er et kommunalt foretak som er gjenstand for forvaltningsrevisjon, kan kommunedirektøren tenkes å ha uttalelsesrett hvis en del av forvaltningsrevisjonen berører samhandlingen mellom foretaket og administrasjonen.

Når det gjelder kommunale foretak, foreslår departementet i det vesentlige å videreføre også deres uttalelsesrett til forvaltningsrevisjonsrapporter, se forslag til § 13 andre ledd. Departementet foreslår likevel ikke videreføre at det er "styret og daglig leder" som har rett til å gi kommentarer. I forslaget vises de kun til "det kommunale foretaket". Det betyr at myndigheten i utgangspunktet ligger hos styret i foretaket, som kan delegere denne til daglig leder. Etter forslaget vil ikke begge disse ha uttalelsesrett samtidig. Departementet mener det er tilstrekkelig og mest ryddig at det kommer én uttalelse fra foretaket.

Departementet foreslår å utvide bestemmelsen, slik at også aksjeselskap og interkommunalt selskap skal få uttalelsesrett der hvor selskapet er gjenstand for forvaltningsrevisjon. Hensynet til å opplyse saken best mulig og hensynet til kontradiksjon, tilsier en slik rett.

Etter § 13 tredje ledd skal revisor sende utkast til rapport om eierskapskontroll til uttalelse til selskapet som er omfattet av eierskapskontrollen og den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierfunksjon.

Kommentarene skal framgå av de respektive rapportene, jf. § 13 fjerde ledd.

4. Krav til revisor og revisors medarbeidere

4.1 Gjeldende rett

4.1.1 Krav til revisors uavhengighet

Kommuneloven (1992) § 79 har en lengre bestemmelse om revisors uavhengighet. Den retter seg blant annet mot tilknytning til den reviderte virksomheten som det kan tenkes at revisor eller hans eller hennes nærstående kan ha. I bestemmelsen er det tatt inn hva som menes med "nærstående".

Bestemmelsen slår også fast at ansettelse som revisor i kommunen eller fylkeskommunen, eller i en interkommunal samarbeidsordning, ikke i seg selv medfører at revisoren mangler nødvendig uavhengighet og objektivitet.

Kommuneloven (2018) har en mye knappere bestemmelse, idet den i § 23-3 bare slår fast at revisor skal være uavhengig.

I revisjonsforskriften 13 er det tatt inn nærmere krav til revisors uavhengighet. Reglene i forskriften er hjemlet i dagens kommunelov § 78 nr. 8. Bestemmelsen lyder:

Den som foretar revisjon etter denne forskrift kan ikke inneha andre stillinger hos kommunen eller fylkeskommunen eller i virksomhet som den kommunen eller fylkeskommunen deltar i ved siden av revisoroppdraget.

Den som foretar revisjon kan ikke være medlem av styrende organer i virksomhet som kommunen eller fylkeskommunen deltar i.

Den som foretar revisjon kan ikke delta i, eller ha funksjoner i annen virksomhet når dette kan føre til at vedkommendes interesser kommer i konflikt med interessene til oppdragsgiverne eller på annen måte er egnet til å svekke tilliten til den som foretar revisjon.

Etter revisjonsforskriften § 14 er det også forbud mot at den som foretar revisjon utfører rådgivingstjenester for kommunen dersom dette er egnet til å påvirke eller reise tvil om revisors uavhengighet.

4.1.2 Krav til egenvurdering av uavhengighet

Revisjonsforskriften § 15 første ledd bestemmer at oppdragsansvarlig revisor hvert år, og ellers ved behov, skal avgi en skriftlig egenvurdering av sin uavhengighet til kontrollutvalget. § 15 andre ledd bestemmer at en skriftlig egenvurdering om oppdragsansvarlig revisors uavhengighet skal følge alle tilbud om revisjon.

4.1.3 Taushetsplikten for revisor og revisor medarbeidere

Taushetsplikt for revisors medarbeidere

Ifølge revisjonsforskriften § 22 gjelder revisors taushetsplikt etter kommuneloven tilsvarende for revisors medarbeidere.

Unntak fra taushetsplikten

Det er gjort enkelte unntak for revisors taushetsplikt i revisjonsforskriften § 21, som lyder:

Uten hinder av revisors taushetsplikt kan oppdragsansvarlig revisor avgi forklaring og fremlegge dokumentasjon vedrørende revisjonsoppdrag eller andre tjenester til politiet når det er åpnet etterforskning i straffesak. Revisor kan videre underrette politiet dersom det i forbindelse med revisjonsoppdrag eller andre tjenester fremkommer forhold som gir grunn til mistanke om at det er foretatt en straffbar handling.

Uten hinder av revisors taushetsplikt kan revisor gi opplysninger til skatteetaten om en persons forbindelse med kommunen eller fylkeskommunen, der det er nødvendig for å fremme skatteetatens kontroll oppgaver etter lov, forskrift eller instruks.

Revisors taushetsplikt er ikke til hinder for at kontrollører engasjert av bransjeorganisasjoner kan foreta kontroll av utførelsen av revisjonen, herunder av skriftlig dokumentasjon.

4.1.4 Krav til dokumentasjon av revisors virksomhet

Dokumentasjon av revisjonen

Revisjonsforskriften § 9 gir regler for dokumentasjon av revisjonens utførelse. Det følger av første ledd i denne bestemmelsen at revisor skal dokumentere hvordan revisjonen er gjennomført, samt resultatet av revisjonen, på en måte som er tilstrekkelig til å kunne underbygge og etterprøve revisors konklusjoner. Videre følger det at forhold som tilsier at det kan foreligge misligheter eller feil, skal dokumenteres særskilt med angivelse av hva revisor har foretatt seg i den anledning.

I § 9 tredje ledd bestemmes det at ved utføring av rådgivning og andre tjenester for revisjonspliktig skal revisor kunne dokumentere oppdragets art, omfang og eventuell anbefaling.

Oppbevaring

I revisjonsforskriften § 10 første ledd er det bestemt at revisor skal oppbevare dokumentasjon, nummererte brev og annen korrespondanse etter revisjonsforskriften på en ordnet og betryggende måte i minst 10 år. Det samme gjelder korrespondanse i tilknytning til rådgivning.

§ 10 andre ledd sier at originaldokument av papir kan erstattes av kopi i annet medium. I så fall skal papiroriginalen oppbevares på en velordnet måte i 3 år og 6 måneder etter slutten av regnskapsåret som dokumentet gjelder. Dokumentasjon som lagres elektronisk, skal oppbevares og gjengis i standard dataformat.

4.2 Departementets forslag

4.2.1 Krav til revisors uavhengighet

Departementet mener det er behov for å videreføre gjeldende rett når det gjelder krav til revisors uavhengighet. Forskriftsbestemmelsene vil være hjemlet i kommuneloven (2018) § 24-4. Departementet vil imidlertid regulere uavhengigheten i flere bestemmelser enn i dag. Dette for å gi et mer oversiktlig regelverk.

I forslaget til § 14 første ledd foreslår departementet å forskriftsfeste regelen som i dag følger av kommuneloven § 79 første ledd andre punktum. Departementet mener denne regelen er en grunnleggende del av reguleringen av uavhengighet.

Forslaget til § 14 andre ledd slår fortsatt fast at ansettelse som revisor i kommunen eller fylkeskommunen, eller i en interkommunal samarbeidsordning, ikke i seg selv medfører at revisoren mangler nødvendig uavhengighet og objektivitet.

Departementet presiserer ellers at bestemmelsene i forskriftskapittel 3 omfatter både oppdragsansvarlig revisor og øvrige revisjonsmedarbeidere. Dette er en videreføring av gjeldende rett, men er viktig at er klart.

4.2.2 Grenser for revisors tilknytning til den reviderte virksomheten

I forslaget til § 15 har departementet tatt inn bestemmelsen som i dag følger av kommuneloven (1992) § 79 første ledd første punktum, jf. andre ledd. Det er gjort enkelte strukturelle og språklige endringer, men disse endrer ikke innholdet i bestemmelsen. Departementet foreslår også å endre overskriften. Selv om innholdet for så vidt handler om uavhengighet, er det særlig tilknytning til den reviderte virksomheten og dens betydning for uavhengigheten som reguleres i denne bestemmelsen.

4.2.3 Grenser for hvilke stillinger, verv og tjenester som revisor kan ha

Forslaget til § 16 bokstav a til c er i det vesentlige en videreføring av revisjonsforskriften § 13. I dagens forskrift har bestemmelsen overskriften "Spesielle krav til uavhengighet". Departementet mener "Grenser for hvilke stillinger, verv og tjenester som revisor kan ha" gir en bedre beskrivelse av innholdet i bestemmelsen.

I forslaget til § 16 første ledd bokstav c videreføres forbudet mot at revisor kan være medlem av styrende organer som kommunen deltar i eller er eier av. Departementet foreslår likevel å innføre et unntak fra dette forbudet. Etter forslaget skal ikke forbudet gjelde interkommunale revisjonssamarbeid som er organisert som interkommunale selskaper etter IKS-loven eller samvirkeforetak etter samvirkeloven.

Forslaget til § 16 bokstav e–f er en videreføring av revisjonsforskriften § 14.

4.2.4 Krav til egenvurdering av uavhengighet

I forslaget til forskrift § 17 første ledd fremkommer det at den som utfører revisjon eller annen kontroll for en kommune skal løpende vurdere sin uavhengighet. Også her er "annen kontroll" tatt inn i forskriftsteksten. Det bør stilles like krav til dem som utfører revisjon og til dem som utfører annen kontroll. Hensynet til tillit, legitimitet og omdømme gjør seg gjeldende også for dem som utfører andre kontrolloppdrag. I mange relasjoner er det ingen grunn til å skille mellom de som utfører revisjon og de som utfører annen kontroll.

Departementet foreslår under en viss tvil å videreføre plikten til å levere en erklæring om uavhengighet til kontrollutvalget, se forslaget til § 17 andre ledd. Det som taler for en slik bestemmelse er at det vil uttrykkelig framgå at revisjonen har vurdert sin uavhengighet til den revisjonspliktige. Det kan også tenkes at kravene til uavhengighet i større grad vil bli

etterlevd hvis det også finnes en slik dokumentasjonsbestemmelse. På den andre siden vil en slik dokumentasjonsbestemmelse også kunne få karakter av å bli en mindre relevant pliktbestemmelse, som i praksis betyr lite. Departementet ber særskilt om høringsinstansenes syn på dette spørsmålet.

Dagens revisjonsforskrift pålegger den oppdragsansvarlige revisoren plikten til å levere erklæringen, og den skal gjelde bare sin egen uavhengighet. I forslaget til ny bestemmelse er plikten lagt til "revisjonen". Dette betyr at det er daglig leder av en kommunerevisjon eller et interkommunalt samarbeid, eller den oppdragsansvarlige revisoren i et privat revisjonsselskap som skal levere den. I tillegg er bestemmelsen utvidet i den forstand at erklæringen skal gjelde alle revisors medarbeidere som er involvert i revisjonsoppdraget for kommunen.

4.2.5 Taushetsplikten for revisor og revisor medarbeidere

Taushetsplikt for revisors medarbeidere
Departementet foreslår å videreføre at revisors taushetsplikt også skal gjelde for revisors medarbeidere, se forslag til § 18 første ledd. Det er neppe grunn til å ha forskjellige bestemmelser for revisor og revisors medarbeidere i denne sammenhengen.

Unntak fra taushetsplikten
I dagens revisjonsforskrift er det tatt inn enkelte begrensninger i revisors taushetsplikt. Departementet foreslår å videreføre denne bestemmelsen, se forslag til § 18 andre til fjerde ledd, men mener det er språklig mer presist å kalle dette for *unntak* fra taushetsplikten, istedenfor *begrensninger*.

Departementet er opptatt av at unntaket fra taushetsplikten er enkel å forstå. Det er også viktig at unntaket er relevant og at det er reelt behov for unntaket. Departementet ber derfor særskilt om høringsinstansenes syn på dette forslaget.

Det er gjort enkelte språklige endringer i forslaget. Når det gjelder unntaket som retter seg mot å gi opplysninger til skatteetaten, er henvisningen til at skatteetatens kontrolloppgaver skjer etter *lov, forskrift eller instruks* tatt bort. Dette er bare en språklig forenkling av bestemmelsen, siden det må være klart nok at disse kontrolloppgavene må ha et tilstrekkelig rettslig grunnlag.

4.2.5 Krav til dokumentasjon av revisors virksomhet

Dokumentasjon av revisjonens utførelse
Departementet ser behov for å videreføre bestemmelsen om dokumentasjon av revisjonen, se forslag til § 19. Noen språklige endringer er gjort, men de endrer ikke realiteten. Med "revisjonen" menes alle former for revisjon; regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll.

Oppbevaring
Departementet foreslår en kortere og forenklet bestemmelse om oppbevaring, se forslag til § 19 tredje ledd. Der sies det at revisor skal oppbevare dokumentasjonen på en ordnet og betryggende måte i minst 10 år. Dette er en videreføring av gjeldende rett, selv om ordlyden

er mindre omfangsrik. Kravet til oppbevaring innebærer også at dokumentasjonen må kunne leses eller hentes ut hvis det skulle være behov for det. Dette er en nokså selvsagt del av en bestemmelse om oppbevaring, så departementet mener det ikke er behov for eksplisitt å si dette i forskriften.

Departementet er kjent med at i revisorlovutvalgets forslag til ny revisorlov er det foreslått at oppbevaringsplikten skal være 5 år, jf. NOU 2017: 15. Selv om departementet foreslår å videreføre 10-årsregelen, slik gjeldende rett etter revisorloven også er, vil departementet følge med på den videre oppfølgingen av NOU 2017: 15.

Når det gjelder særregelen i revisjonsforskriften § 10 andre ledd om oppbevaring i "annet medium", bærer den etter departementets vurdering preg av å være foreldet. Departementet mener det ikke er behov for en slik særregel. Det innebærer at kravet til oppbevaring slik det fremkommer av forslaget til § 19 tredje ledd, gjelder for alle typer oppbevaring. Oppbevaringen skal altså være "ordnet og betryggende", både når oppbevaringen skjer i papirform og når den skjer elektronisk. Den nye regelen skal være teknologinøytral.

5. Omtale av enkelte bestemmelser som foreslås opphevet av andre grunner enn at de er lovfestet.

Kontrollutvalgsforskriften § 5 andre ledd bestemmer at dersom kommunen har egen ansatt revisor, kan kontrollutvalget be om adgang til revisjonens arbeidsdokumenter og kreve opplysninger av revisjonen. Departementet har ikke foreslått å videreføre denne bestemmelsen. Bestemmelsen gjelder dersom kommunen har egen ansatt revisor. Departementet er skeptisk til at bestemmelser i forskriften kun skal gjelde enkelte revisjonsordninger. Slike særbestemmelser må i så tilfelle være godt begrunnet. Departementet kan i utgangspunktet ikke se at denne bestemmelsen er godt begrunnet eller ivaretar et særlig behov. Departementet viser ellers til at kontrollutvalgets innsynsrett hos kommunen er regulert i kommuneloven (2018). Denne bestemmelsen hjemler også innsyn hos den kommunalt ansatte revisoren, og er sannsynligvis tilstrekkelig for kontrollutvalgets behov for innsyn hos denne.

Kontrollutvalgsforskriften § 15 første ledd første punktum bestemmer at kontrollutvalget selv fastsetter hvordan utført selskapskontroll skal rapporteres til utvalget, herunder hvilket innhold slik rapport skal ha. Siden eierskapskontroll blir en definert revisjonsoppgave, mener departementet at revisor også må ha innflytelse på hvordan rapporteringen skjer, blant annet på grunnlag av god kommunal revisjonsskikk. Kontrollutvalget vil likevel innenfor disse rammene – som bestiller – øve innflytelse på hvordan rapporteringen skal skje. Bestemmelsen om at kontrollutvalget skal kunne fastsette hvilket innhold rapporten skal ha, er ikke ønskelig å videreføre. Som bestiller vil kontrollutvalget selvsagt ha innflytelse på hvilket type innhold rapporten skal ha. En slik bestemmelse vil likevel kunne tenkes å være i strid med revisors ansvar for det konkrete innholdet i rapporten.

Kontrollutvalgsforskriften § 18 andre ledd bestemmer at der kommunen har en egen revisjon, avgir revisjonen innstilling til kontrollutvalget om budsjett for revisjonen. Departementet kan

ikke se at det er behov for en slik særregel for kommuner med egen revisjon. Det er også prinsipielt noe betenkelig å gi revisor innstillingsrett til et folkevalgt organ. Departementet regner med det vil være kontakt mellom kontrollutvalget og revisjonen (uansett revisjonsordning) i forbindelse med utarbeidelse av budsjettet uten at dette er særskilt forskriftsregulert.

Revisjonsforskriften § 12 stiller enkelte krav til vandel mv. til revisor. Disse kravene består i a) å ha ført en hederlig vandel, b) være i stand til å oppfylle sine forpliktelser og c) være myndig. Departementet mener disse kravene er lite relevante å stille i forskriften. Etter loven skal revisor ha god vandel. Departementet antar at dette er et tilstrekkelig regelkrav, og mener i utgangspunktet at de nærmere vurderingene av revisors egnethet kan gjøres av den som skal ansette revisor eller tildele revisoroppdrag.

Departementet vil likevel be høringsinstansene særskilt vurdere forslaget om å oppheve bestemmelsene som er omtalt i dette kapitlet.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget til ny forskrift innebærer i begrenset grad nye regler, og i enda mindre grad regler som pålegger kommunene nye oppgaver eller plikter. I det alt vesentlige er forslaget til ny forskrift videreføring av gjeldende rett. Det vil derfor ikke være behov for at kommunene bruker ressurser av betydning på å sette seg inn i den nye forskriften. Departementet legger etter dette til grunn at forslaget ikke medfører økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning for kommunene.

7. Merknader til de enkelte bestemmelsene i forskriftsforslaget

Til § 1 Begrensing av kontrollutvalgets myndighet.
Kontrollutvalgets ansvar og myndighet følger av kommuneloven § 23-2. Den regulerer hva kontrollutvalget *skal* gjøre. Kontrollutvalget vil også kunne utføre annet kontrollarbeid, selv om det ikke følger som en skal-oppgave av loven.

Forskriften § 1 er en begrensning av kontrollutvalgets myndighet. Men heller ikke denne bestemmelsen kan lese som en uttømmende regulering av hvordan kontrollutvalgets myndighet er regulert.

Første ledd viderefører kontrollutvalgsforskriften § 4 andre ledd. Det ligger ikke til kontrollutvalget å overprøve politiske prioriteringer eller å vurdere den politiske hensiktsmessigheten av vedtak som er truffet at folkevalgte organer eller andre kommunale organer.

Det presiseres likevel at kontrollutvalgets virksomhet vil kunne innebære for eksempel kritikk av vedtak truffet av folkevalgte organer eller virkninger av slike vedtak, og at dette ikke vil være i strid med denne bestemmelsen. For eksempel vil en forvaltningsrevisjon av kommunens praksis i behandlingen av byggesøknader kunne innebære en vurdering av hvordan et folkevalgt organ har behandlet disse søknadene (hvis det folkevalgte organet har

fått delegert myndighet til å behandle disse søknadene). Dette vil ikke være å overprøve politiske prioriteringer i forskriftens forstand.

Til § 2 Kontrollutvalgets rolle i fastsettelsen av budsjettet for kontrollarbeidet
Bestemmelsen viderefører kontrollutvalgsforskriften § 18 første ledd, men med enkelte språklige endringer. Det er kontrollutvalget som skal utarbeide forslag til budsjett for kontrollarbeidet i kommunen eller fylkeskommunen. I uttrykket kontrollarbeidet inngår da utgifter til kontrollutvalget, kontrollutvalgssekretariatet og revisjonen. Kontrollutvalgets forslag skal følge innstillingen om årsbudsjett, som går til kommunestyret eller fylkestinget.

Henvisningen til kommuneloven § 14-3 tredje ledd sikrer at kontrollutvalgets forslag følger med innstillingen både i kommuner som er styrt etter formannskapsmodellen og kommuner som er styrt etter parlamentarismemodellen.

At forslaget skal følge innstillingen betyr også at kommunedirektøren ikke har adgang til å gjøre endringer i dette forslaget underveis i prosessen.

Til § 3 Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon
Første ledd bokstav a og b er en videreføring av kontrollutvalgsforskriften § 6, og utfyller kommuneloven (2018) § 23-2 a) om at kontrollutvalget skal påse at regnskapene blir betryggende revidert, ved også å ta inn årsberetninger. Første ledd bokstav c er ny sammenliknet dagens forskriftstekst.

Andre ledd er en delvis videreføring av kontrollutvalgsforskriften § 8, men den er også en utvidelse siden § 8 kun handler om forhold i årsregnskapet. Bestemmelsen nevner eksplisitt forhold som regnskapsrevisor påpeker etter kommuneloven § 24-7 til § 24-9. Kontrollutvalgets påse-ansvar kommer i tillegg til revisors eget ansvar for å følge opp feil.

Bestemmelsen angir ikke direkte hvem som har ansvaret for at forholdene som påpekes, blir rettet opp eller fulgt opp. Dette vil i det vesentlige framgå av revisors påpekninger.

Dersom forholdene ikke blir rettet opp, pålegger bestemmelsen kontrollutvalget en plikt til å rapportere dette til kommunestyret.

Til § 4 Kontrollutvalgets rapportering om forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller
Bestemmelsen tydeliggjør at kontrollutvalget skal rapportere til kommunestyret eller fylkestinget om alle gjennomførte forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller og resultatet av dem.

Til § 5 Kontrollutvalgets oppfølging av kommunestyrets eller fylkestingets vedtak om revisjoner og eierskapskontroller
Andre ledd fastsetter en plikt for kontrollutvalget til å påse at vedtak om revisjoner og eierskapskontroller som kommunestyret eller fylkestinget fastsetter, blir fulgt. Hvordan vedtakene blir fulgt må kontrollutvalget rapportere til kommunestyret eller fylkestinget om.

Til § 6 Innkalling til møte i kontrollutvalget

Bestemmelsen presiserer at også ordfører eller fylkesordfører og oppdragsansvarlige revisorer skal få innkalling til kontrollutvalgets møter.

Til § 7 *Ansettelse, suspensjon, oppsigelse og avskjedigelse av revisor*

Første ledd viderefører kontrollutvalgsforskriften § 17 første ledd. Etter bestemmelsen skal kontrollutvalget der det er en egen revisjon i kommunen avgi innstilling til kommunestyret eller fylkestinget i saker om ansettelse, suspensjon, oppsigelse og avskjed av revisjonens leder. Revisjonens leder er den samme personen som kommunestyret skal velge i medhold av kommuneloven (2018) § 24-1 andre ledd.

Andre ledd er noe endret sammenliknet med kontrollutvalgsforskriften § 17 andre ledd. Etter bestemmelsen legger forskriften myndigheten til å foreta ansettelse, suspensjon, oppsigelse og avskjed av revisjonens øvrige personale, direkte til revisjonens leder. Det innebærer at kontrollutvalget ikke vil ha noen myndighet i slike saker.

Til § 8 revisjonsplikt, valg av regnskapsrevisor og kvalifikasjonskrav
Første ledd er i det vesentlige en videreføring av revisjonsforskriften § 2. Nytt i bestemmelsen er at også årsberetning er særskilt nevnt. Det er også gjort noen språklige presiseringer.

I *andre ledd* er det presisert at det er *kommunestyret* som velger hvem som skal være regnskapsrevisor. Det er også presisert at det er den samme revisoren som da får i oppgave å revidere årsberetningen.

Tredje ledd stiller kvalifikasjonskrav til oppdragsansvarlig regnskapsrevisor. Dette er en videreføring av gjeldende krav.

Fjerde ledd er en ny bestemmelse, og er tatt inn først og fremst av pedagogiske grunner. Den skal få tydelig fram at det er representantskapet i interkommunalt politisk råd og kommunalt oppgavefellesskap som velger regnskapsrevisor, altså ikke kommunestyret.

Til § 9 Utpeking av oppdragsansvarlig regnskapsrevisor, oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor og oppdragsansvarlig revisor for eierskapskontroll
Bestemmelsen er i det vesentlige en videreføring av gjeldende rett, men den er utvidet til å gjelde også der hvor kommunen har egne ansatte revisorer. Utpekingen gjelder ved hvert enkelt revisjonsoppdrag. Det presiseres at det fortsatt vil være adgang til å velge en annen revisor til forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroll enn den som er valgt som regnskapsrevisor.

Til § 10 Krav ved bytte av regnskapsrevisor
Første ledd er en videreføring av revisjonsforskriften § 17 første og tredje ledd, med enkelte språklige endringer.

Andre ledd er en videreføring av revisjonsforskriften § 9 andre ledd.

Tredje ledd pålegger den den forrige regnskapsrevisoren uten hinder av taushetsplikten å gi opplysninger og dokumentasjon om revisjonsoppdraget til den nye revisoren, hvis det kan ha betydning for den framtidige revisjonen.

Til § 11 Regnskapsrevisors rett til å si fra seg et oppdrag
Bestemmelsen er en videreføring av revisjonsforskriften § 16. Den bygger på revisorloven § 7-1. Revisorloven § 7-1 vil derfor ha relevans for tolkningen av forskriften § 11.

Når det gjelder "særlig grunn" i bokstav c, vises det særlig til *Norsk Lovkommentar* av Bror Petter Gulden. I note 201 gis det eksempler på hva som kan være en "særlig grunn".

Til § 12 Overføring av revisjonsoppdrag ved sammenslutning og omorganisering av revisors virksomhet
Bestemmelsen er en videreføring av revisjonsforskriften § 18. Det presiseres at med "revisjonsselskaper" menes også interkommunale samarbeid selv om de ikke er organisert som et *selskap*.

Til § 13 Uttalelsesrett ved forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll
Bestemmelsen er i det vesentlige en videreføring av gjeldende regler. Se høringsnotatet pkt. 3.2.7. for enkelte presiseringer.

Etter *andre ledd* skal revisor sende utkast til forvaltningsrevisjonsrapport til uttalelse til aksjeselskapet eller interkommunale selskapet som er gjenstand for forvaltningsrevisjon. Dette er nytt.

Til § 14 Krav til revisors uavhengighet
Første ledd er en videreføring av kommuneloven (1992) § 79 første ledd andre punktum. Bestemmelsen bygger på revisorloven § 4-1. Revisorloven § 4-1 vil derfor ha relevans for tolkningen av § 14 første ledd.

Andre ledd slår fortsatt fast at ansettelse som revisor i kommunen eller fylkeskommunen, eller i en interkommunal samarbeidsordning, ikke i seg selv medfører at revisoren mangler nødvendig uavhengighet og objektivitet.

Departementet presiserer ellers at bestemmelsene i forskriftskapittel 3 omfatter både oppdragsansvarlig revisor og øvrige revisjonsmedarbeidere. Dette er en videreføring av gjeldende rett, men er viktig at er klart.

Til § 15 Grenser for revisors tilknytning til den reviderte virksomheten
Bestemmelsen er en videreføring av kommuneloven (1992) § 79 første ledd første punktum, jf. andre ledd.

Til § 16 Grenser for hvilke stillinger, verv og tjenester som revisor kan ha
Bokstav a til d er i det vesentlige en videreføring av revisjonsforskriften § 13.

I *bokstav c* videreføres forbudet mot at revisor kan være medlem av styrende organer som kommunen deltar i eller er eier av. Forbudet gjelder imidlertid ikke interkommunale revisjonssamarbeid som er organisert som interkommunale selskaper etter IKS-loven eller samvirkeforetak etter samvirkeloven.

Bokstav e til f er en videreføring av revisjonsforskriften § 14.

Til § 17 Krav til egenvurdering av uavhengighet
Første ledd er en videreføring av revisjonsforskriften § 15 første ledd første punktum.

Andre ledd er en videreføring av revisjonsforskriften § 15 første ledd andre punktum, men er endret slik at det er "revisjonen" som skal avgi egenvurderingen. Dette betyr at det er daglig leder av en kommunerevisjon eller et interkommunalt samarbeid, eller den oppdragsansvarlige revisoren i et privat revisjonsselskap som skal levere den. I tillegg er bestemmelsen utvidet i den forstand at erklæringen skal gjelde alle revisors medarbeidere som er involvert i revisjonsoppdraget for kommunen.

Tredje ledd er en videreføring av revisjonsforskriften § 15 andre ledd, men også den er endret slik at det er "revisjonens" uavhengighet som skal vurderes.

Til § 18 Unntak fra taushetsplikten for revisor og revisors medarbeidere
Første ledd er en videreføring av revisjonsforskriften § 22.

Andre ledd er en videreføring av revisjonsforskriften § 21.

Til § 19 Krav til dokumentasjon av revisors virksomhet
Bestemmelsen er en videreføring av revisjonsforskriften § 10.

8. Forslag til forskrift

Utkast til forskrift om kontrollutvalg og revisjon

Fastsatt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet xx.yy 2019 med hjemmel i kommuneloven §§ 23-2, 24-2 og 24-4.

Kapittel 1. Kontrollutvalgets oppgaver mv.

§ 1 *Begrensning av kontrollutvalgets myndighet*

Kontrollutvalget kan ikke overprøve politiske prioriteringer som er foretatt av kommunens eller fylkeskommunens folkevalgte organer eller andre kommunale organer.

§ 2 *Kontrollutvalgets rolle i fastsettelsen av budsjettet for kontrollarbeidet*

Kontrollutvalget utarbeider forslag til budsjett for kontrollarbeidet i kommunen eller fylkeskommunen. Forslaget skal følge innstillingen om årsbudsjettet etter kommuneloven § 14-3 tredje ledd til kommunestyret eller fylkestinget.

§ 3 *Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon*

Kontrollutvalget skal holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at

a) kommunens eller fylkeskommunens årsregnskaper og årsberetninger blir revidert på en betryggende måte
b) regnskapsrevisjonen utføres i samsvar med lov, forskrift og kontrollutvalgets instrukser og avtaler med revisor
c) regnskapsrevisjonen blir utført av revisorer som oppfyller kravene i kapittel 2 og 3.

Kontrollutvalget skal påse at regnskapsrevisorens påpekinger etter kommuneloven §§ 24-7 til 24-9 blir rettet eller fulgt opp. Hvis påpekingene ikke blir rettet eller fulgt opp, skal kontrollutvalget rapportere det til kommunestyret eller fylkestinget.

§ 4 *Kontrollutvalgets rapportering om forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller*

Kontrollutvalget skal rapportere til kommunestyret eller fylkestinget om gjennomførte forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller og resultatet av dem.

§ 5 *Kontrollutvalgets oppfølging av kommunestyrets eller fylkestingets vedtak om revisjoner og eierskapskontroller*

Kontrollutvalget skal påse at kommunestyrets eller fylkestingets vedtak om regnskapsrevisjoner, forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller blir fulgt opp og skal rapportere til kommunestyret eller fylkestinget om vedtaket er fulgt opp.

§ 6 *Innkalling til møte i kontrollutvalget*

Innkalling til møte i kontrollutvalget skal sendes til utvalgets medlemmer, ordfører eller fylkesordfører og kommunens eller fylkeskommunens oppdragsansvarlige revisorer.

Kapittel 2. Krav ved egen revisjon, valg og bytte av revisor og uttalelsesrett ved forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

§ 7 *Ansettelse, suspensjon, oppsigelse og avskjedigelse av revisor*

Når kommunen eller fylkeskommunen har egen revisjon er det kommunestyret eller fylkestinget selv som ansetter, suspenderer, sier opp og avskjediger revisjonens leder. Kontrollutvalget innstiller i slike saker. Revisjonens leder ansetter, suspenderer, sier opp og avskjediger revisjonens øvrige ansatte.

§ 8 *Revisjonsplikt, valg av regnskapsrevisor og kvalifikasjonskrav*

Kommunens og fylkeskommunens årsregnskaper og årsberetninger skal revideres.

Kommunestyret og fylkestinget velger hvem som skal være regnskapsrevisor for hver av kommunens eller fylkeskommunens årsregnskaper og årsberetninger.

Den oppdragsansvarlige for revisjonen av årsregnskap og årsberetning etter kommuneloven, skal ha en bachelor- eller mastergrad i regnskap og revisjon i samsvar med Finanstilsynets krav til registrert og statsautorisert revisor gitt med hjemmel i revisorloven, og i tillegg ha tre års praksis fra regnskapsrevisjon.

Representantskapet skal velge regnskapsrevisor når et interkommunalt politisk råd eller et kommunalt oppgavefellesskap etter kommuneloven § 14-8 første ledd utarbeider eget årsregnskap og egen årsberetning og hvis ikke noe annet er fastsatt i samarbeidsavtalen.

§ 9 *Utpeking av oppdragsansvarlig regnskapsrevisor, oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor og oppdragsansvarlig revisor for eierskapskontroll*

Det skal utpekes en oppdragsansvarlig revisor for hvert regnskapsrevisjonsoppdrag, hvert forvaltningsrevisjonsoppdrag og hvert oppdrag om eierskapskontroll.

§ 10 *Krav ved bytte av regnskapsrevisor*

Før en revisor tar på seg ansvaret for å revidere et årsregnskap og en årsberetning etter kommuneloven, skal revisoren be om en uttalelse fra den reviderte virksomhetens forrige revisor om det foreligger forhold som tilsier at en ny revisor ikke bør ta på seg oppdraget. Den forrige revisoren skal uten ugrunnet opphold opplyse skriftlig til den nye revisoren om begrunnelsen for sin fratreden.

Hvis en revisor sier fra seg et oppdrag og fraråder en annen revisor å ta på seg oppdraget, skal revisor dokumentere begrunnelsen for å fratre og for rådet. Også den nye revisoren skal dokumentere sin begrunnelse for å ta på seg oppdraget i strid med den tidligere revisorens råd.

Hvis det kan ha betydning for den framtidige revisjonen, skal den forrige regnskapsrevisoren uten hinder av taushetsplikten gi opplysninger og dokumentasjon om revisjonsoppdraget til den nye revisoren.

§ 11 *Regnskapsrevisors rett til å si fra seg et oppdrag*

Når en kommune eller fylkeskommune deltar i et interkommunalt revisjonssamarbeid eller har inngått avtale med en annen regnskapsrevisor, har regnskapsrevisoren rett til å si fra seg oppdraget hvis

a) revisoren har avdekket og påpekt vesentlige brudd på lov eller forskrift som den reviderte virksomheten er underlagt, og virksomheten ikke iverksetter tiltak som er nødvendige for å rette opp forholdene

b) revisoren ikke gis mulighet til å oppfylle sine plikter etter lov eller forskrift

c) det foreligger andre særlige grunner.

Revisoren skal varsle den reviderte virksomheten, om at han sier fra seg oppdraget, i god nok tid til at virksomheten kan innrette seg.

§ 12 *Overføring av revisjonsoppdrag ved sammenslutning og omorganisering av revisors virksomhet*

Hvis flere revisjonsselskaper slår seg sammen, viderefører det nye selskapet de revisjonsoppdragene som selskapene hadde før sammenslutningen. Det samme gjelder ved selskapsrettslig omorganisering av et revisjonsselskap og når en personlig drevet revisjonsvirksomhet tas opp i et revisjonsselskap.

Overføring av revisjonsoppdrag etter første ledd begrenser ikke oppdragsgiverens adgang til å bytte revisor.

Et selskap eller en person som nevnt i første ledd skal uten ugrunnet opphold gi skriftlig melding til oppdragsgiveren om sammenslutning, omorganisering eller opptak.

§ 13 *Uttalelsesrett ved forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll*

Revisor skal sende utkast til forvaltningsrevisjonsrapport til uttalelse til kommunedirektøren, kommunerådet eller fylkesrådet.

Revisor skal sende utkast til forvaltningsrevisjonsrapport til uttalelse til det kommunale foretaket, det fylkeskommunale foretaket, aksjeselskapet eller interkommunale selskapet som er gjenstand for forvaltningsrevisjon.

Revisor skal sende utkast til rapport om eierskapskontroll til uttalelse til selskapet som er omfattet av eierskapskontrollen og den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierfunksjon.

Kommentarene skal fremgå av rapporten.

Kapittel 3. Krav til revisor og revisors medarbeidere

§ 14 *Krav til revisors uavhengighet*

Revisor kan ikke utføre revisjon eller annen kontroll for kommunen eller fylkeskommunen hvis det foreligger særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til revisorens uavhengighet og objektivitet.

Ansettelse som revisor i kommunen eller fylkeskommunen eller i en interkommunal samarbeidsordning medfører ikke i seg selv at revisoren mangler nødvendig uavhengighet og objektivitet.

§ 15 *Grenser for revisors tilknytning til den reviderte virksomheten*

Revisor kan ikke utføre revisjon eller annen kontroll for kommunen eller fylkeskommunen hvis revisoren eller revisorens nærstående har en tilknytning til den reviderte eller kontrollerte virksomheten eller virksomhetens ansatte eller tillitsmenn, som er egnet til å svekke revisorens uavhengighet og objektivitet.

Som nærstående etter første ledd regnes

a) revisorens ektefelle eller samboer og deres søsken
b) revisorens slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje
c) revisorens søsken og deres ektefeller eller samboere.

§ 16 *Grenser for hvilke stillinger, verv og tjenester som revisor kan ha*

Revisor kan ikke

a) ha andre stillinger i kommunen eller fylkeskommunen

b) ha andre stillinger i en virksomhet som kommunen eller fylkeskommunen deltar i eller er eier av

c) være medlem av styrende organer i en virksomhet som kommunen eller fylkeskommunen deltar i eller er eier av. Dette gjelder ikke hvis virksomheten utfører revisjon og er organisert som et interkommunalt selskap eller samvirkeforetak

d) delta i eller ha funksjoner i en annen virksomhet, hvis det kan føre til at revisorens interesser kommer i konflikt med interessene til kommunen eller fylkeskommunen eller på annen måte er egnet til å svekke tilliten til revisoren

e) utføre rådgivningstjenester eller andre tjenester for kommunen eller fylkeskommunen, hvis dette er egnet til å svekke revisorens uavhengighet og objektivitet

f) yte tjenester som hører inn under den reviderte virksomhetens egne ledelses- og kontrolloppgaver

g) opptre som fullmektig for den reviderte virksomheten, unntatt ved bistand i skattesaker etter domstolsloven § 218.

§ 17 *Krav til egenvurdering av uavhengighet*

Den som utfører revisjon eller annen kontroll for en kommune eller fylkeskommune, skal løpende vurdere sin uavhengighet.

Revisjonen skal hvert år, og ellers ved behov, gi en skriftlig egenvurdering til kontrollutvalget om revisjonens uavhengighet.

En skriftlig egenvurdering om revisjonens uavhengighet skal følge alle tilbud om revisjon.

§ 18 *Unntak fra taushetsplikten for revisor og revisors medarbeidere*

Revisors taushetsplikt etter kommuneloven § 24-2 femte ledd gjelder også revisors medarbeidere.

Hvis det i forbindelse med et revisjonsoppdrag eller annen kontroll framkommer forhold som gir grunn til mistanke om at det er begått en straffbar handling, kan revisor og revisors medarbeidere underrette politiet uten hinder av taushetsplikten. Hvis det er åpnet etterforskning i en straffesak, kan revisor og revisors medarbeidere uten hinder av taushetsplikten avgi forklaring og framlegge dokumentasjon til politiet om revisjonsoppdrag eller annen kontroll.

Hvis det er nødvendig for at skatteetaten skal kunne utføre sine kontrolloppgaver, kan revisor og revisors medarbeidere uten hinder av taushetsplikten, gi opplysninger til skatteetaten om en persons forbindelse med kommunen eller fylkeskommunen.

Taushetsplikten er ikke til hinder for at kontrollører som er engasjert av bransjeorganisasjoner, kan kontrollere hvordan revisjonen er utført.

§ 19 *Krav til dokumentasjon av revisors virksomhet*

Revisor skal dokumentere hvordan revisjonen er gjennomført og resultatet av revisjonen. Dokumentasjonen skal kunne underbygge og gi grunnlag for å etterprøve revisors konklusjoner. Forhold som tilsier at det kan foreligge misligheter eller feil, skal dokumenteres særskilt med angivelse av hva revisor har foretatt seg.

Ved rådgivning og andre tjenester for den reviderte virksomheten, skal revisor dokumentere oppdragets art, omfang og en eventuell anbefaling.

Revisor skal oppbevare dokumentasjonen på en ordnet og betryggende måte i minst 10 år.

<u>Kapittel 4. Ikrafttredelse og opphevinger</u>

§ 20 *Ikrafttredelse*

Forskriften trer i kraft fra og med det konstituerende møtet i det enkelte kommunestyret og fylkestinget ved oppstart av valgperioden 2019-2023.

Fra samme tidspunkt oppheves

a) forskrift 15. juni nr. 905 om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner
b) forskrift 15. juni nr. 904 om revisjon i kommuner og fylkeskommuner mv.

Temark

Agder og Telemark kontrollutvalgssekretariat IKS

Arkivsak-dok. 19/00098-1
Saksbehandler Ingebjørg Liland

Saksgang	Møtedato
Sauherad kontrollutvalg	26.02.2019

Eventuelt i møte 26.2.2019